

16.4.2024

A9-0234/298

Amandman 298

Juan Fernando López Aguilar

u ime Odbora za građanske slobode, pravosuđe i unutarnje poslove

Robert Biedroń

u ime Odbora za prava žena i rodnu ravnopravnost

Izvješće

Evin Incir, Frances Fitzgerald

Suzbijanje nasilja nad ženama i nasilja u obitelji

(COM(2022)0105 – C9-0058/2022 – 2022/0066(COD))

A9-0234/2023

Prijedlog direktive

–

AMANDMANI EUROPSKOG PARLAMENTA*

na prijedlog Komisije

DIREKTIVA (EU) 2024/...

EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

od ...

o suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 82.

stavak 2. i članak 83. stavak 1.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

nakon prosljeđivanja nacrtu zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,

* Amandmani: novi ili izmijenjeni tekst označava se podebljanim kurzivom, a brisani tekst oznakom **■**.

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora¹,
u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom²,

¹ SL C 443, 22.11.2022., str. 93.

² Stajalište Europskog parlamenta od ... (još nije objavljeno u Službenom listu) i odluka Vijeća od

budući da:

- (1) Svrha je ove Direktive osigurati sveobuhvatan okvir za učinkovito **sprečavanje i** suzbijanje nasilja nad ženama i nasilja u obitelji u cijeloj Uniji. To se postiže jačanjem i uvođenjem mjera u odnosu na sljedeća područja: definicija relevantnih kaznenih djela i kazni, zaštita žrtava i pristup pravosuđu, potporažrtvama, **poboljšano prikupljanje podataka**, prevencija, koordinacija i suradnja.
- (2) Ravnopravnost žena i muškaraca i nediskriminacija temeljne su vrijednosti Unije i temeljna prava utvrđena u članku 2. Ugovora o Europskoj uniji (UEU) odnosno u člancima 21. i 23. Povelje Europske unije o temeljnim pravima („Povelja”). Nasilje nad ženama i nasilje u obitelji ugrožavaju upravo te vrijednosti i prava, narušavaju prava žena i djevojčica na ravnopravnost u svim područjima života **i ometaju njihovo ravnopravno sudjelovanje u društvenom i poslovnom životu.**

- (3) Nasilje nad ženama i nasilje u obitelji ***kršenje je temeljnih prava***, kao što su pravo na ljudsko dostojanstvo, pravo na život i integritet osobe, zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života, ***pravo na slobodu i sigurnost***, pravo na zaštitu osobnih podataka, ***pravo na nediskriminaciju, među ostalim na temelju spola***, i prava djeteta, kako su sadržana u Povelji ***i Konvenciji Ujedinjenih naroda o pravima djeteta***.
- (4) Ovom se Direktivom podupiru međunarodne obveze koje su države članice preuzele u cilju suzbijanja i sprečavanja nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, posebno Konvencija Ujedinjenih naroda o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena ***i Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom***, i, gdje je to relevantno, Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji te Konvencija o iskorjenjivanju nasilja i uznemiravanja u svijetu rada Međunarodne organizacije rada, potpisana 21. lipnja 2019. u Ženevi.

- (5) S obzirom na posebnosti povezane s kaznenim djelima nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, potrebno je utvrditi sveobuhvatan skup pravila kojima se ciljano rješava trajni problem nasilja nad ženama i nasilja u obitelji te se uzimaju u obzir posebne potrebe žrtava takvog nasilja. Postojeće odredbe na razini Unije i na nacionalnoj razini pokazale su se nedovoljnima za djelotvorno suzbijanje i sprečavanje nasilja nad ženama i nasilja u obitelji. Iako direktive 2011/36/EU³ i 2011/93/EU⁴ Europskog parlamenta i Vijeća, koje su osobito usmjerene na posebne oblike takvog nasilja, i Direktiva 2012/29/EU Europskog parlamenta i Vijeća⁵ koja utvrđuje opći okvir za žrtve kaznenih djela, pružaju određene zaštitne mjere za žrtve, što za potrebe ove Direktive znači žrtve nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, njima se ne rješavaju njihove posebne potrebe.

³ Direktiva 2011/36/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 5. travnja 2011. o sprečavanju i suzbijanju trgovanja ljudima i zaštiti njegovih žrtava te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2002/629/PUP (SL L 101, 15.4.2011., str. 1.).

⁴ Direktiva 2011/93/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o suzbijanju seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja djece i dječje pornografije, te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2004/68/PUP (SL L 335, 17.12.2011., str. 1.).

⁵ Direktiva 2012/29/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP (SL L 315, 14.11.2012., str. 57.).

- (6) Nasilje nad ženama i nasilje u obitelji mogu se pogoršati ako se isprepliću s diskriminacijom na temelju **kombinacije** spola i bilo koje druge osnove diskriminacije **kako su navedene u članku 21. Povelje**, odnosno **█** rase, boje kože, etničkog ili socijalnog podrijetla, genetskih osobina, jezika, religije ili uvjerenja, političkog ili bilo kakvog drugog mišljenja, pripadnosti nacionalnoj manjini, imovine, rođenja, invaliditeta, dobi ili seksualne orijentacije („interseksijska diskriminacija”). Stoga bi države članice trebale posvećivati dužnu pažnju žrtvama pogođenima takvom interseksijskom diskriminacijom, i to **poduzimanjem** posebnih mjera. **Osobe pogođene interseksijskom diskriminacijom izložene su povećanom riziku od rodno uvjetovanog nasilja. Posljedično, države članice trebale bi tu povećanu razinu rizika uzeti u obzir pri provedbi mjera predviđenih ovom Direktivom, posebno u pogledu pojedinačne procjene za utvrđivanje potreba žrtava za zaštitom, specijalističke potpore žrtvama te osposobljavanja i informiranja stručnjaka za koje je vjerojatno da će doći u kontakt sa žrtvama.**

- (7) *Žrtve su izložene povećanom riziku od zastrašivanja, osvete te sekundarne i ponovljene viktimizacije. Države članice trebale bi osigurati posvećivanje posebne pozornosti tim rizicima i potrebi za zaštitom dostojanstva i tjelesnog integriteta takvih žrtava. Prethodno poznavanje počinitelja ili prethodni odnos s počiniteljem čimbenik je koji treba uzeti u obzir pri procjeni rizika od osvete.*
- (8) *Žrtve bi trebale moći ostvariti pristup svojim pravima prije, tijekom i u odgovarajućem razdoblju nakon kaznenog postupka u skladu s vlastitim potrebama i pod uvjetima utvrđenima u ovoj Direktivi.*

- (9) ***Odredbe ove Direktive koje se odnose na prava žrtava trebale bi se primjenjivati na sve žrtve kažnjivog postupanja*** koje predstavlja nasilje nad ženama ili nasilje u obitelji, kako je kriminalizirano na temelju prava Unije ili nacionalnog prava. To uključuje kaznena djela definirana u ovoj Direktivi, konkretno █ sakaćenje ženskih spolnih organa, ***prisila na sklapanje braka***, dijeljenje intimnog ili manipuliranog materijala bez pristanka, uhođenje na internetu, uznemiravanje na internetu, ***nezatraženo slanje seksualno eksplicitnog materijala (engl. cyberflashing)***, poticanje na nasilje ili mržnju na internetu i kažnjivo postupanje obuhvaćeno drugim pravnim ***aktima*** Unije, posebno direktivama 2011/36/EU i 2011/93/EU. Naposljetku, određena su kaznena djela prema nacionalnom pravu obuhvaćena definicijom nasilja nad ženama. Ona uključuju kaznena djela kao što su femicid, ***silovanje***, seksualno uznemiravanje, seksualno zlostavljanje, uhođenje, rani █ brak, prisila na prekid trudnoće, prisilna sterilizacija i različiti oblici nasilja na internetu, kao što su seksualno uznemiravanje na internetu i zlostavljanje na internetu █. Nasilje u obitelji oblik je nasilja koje bi se moglo zasebno kriminalizirati na temelju nacionalnog prava ili biti obuhvaćeno kaznenim djelima počinjenima unutar obitelji ili kućanstva ili između bivših ili sadašnjih bračnih drugova ***ili partnera, bez obzira na to dijele li kućanstvo***. ***Pojedine država članica može imati šire tumačenje onoga što predstavlja nasilje nad ženama u skladu s nacionalnim kaznenim pravom. Treba napomenuti da ova Direktiva ne obuhvaća puni spektar kažnjivog postupanja koje predstavlja nasilje nad ženama.***

- (10) Nasilje nad ženama trajna je manifestacija strukturne diskriminacije žena, koja proizlazi iz povijesno nejednakih odnosa moći između žena i muškaraca. To je oblik rodno uvjetovanog nasilja, koje prvenstveno provode muškarci nad ženama i djevojčicama. Njegovi korijeni leže u društveno oblikovanim ulogama, ponašanju, aktivnostima i značajkama koje određeno društvo smatra primjerenima za žene i muškarce. ***Posljedično, pri provedbi ove Direktive trebalo bi u obzir uzeti rodno osjetljivu perspektivu.***
- (11) Nasilje u obitelji ozbiljan je društveni problem koji često ostaje skriven. Može dovesti do teške psihološke i tjelesne traume s teškim posljedicama ***za osobni i profesionalni život žrtve*** jer je počinitelj obično osoba koja je žrtvi poznata i za koju bi ***žrtva očekivala*** da u nju ***može*** imati povjerenja. Takvo nasilje može poprimiti različite oblike, uključujući tjelesni, seksualni, psihološki i ekonomski oblik, ***te se može dogoditi u raznim vrstama odnosa.*** Nasilje u obitelji ***često uključuje prisilnu kontrolu i*** može se dogoditi bez obzira na to dijeli li počinitelj ili je dijelio kućanstvo sa žrtvom.

- (12) Mjere u okviru ove Direktive osmišljene su kako bi se odgovorilo na posebne potrebe žena i djevojčica, s obzirom na to da su, **što potvrđuju podaci i studije**, nerazmjerno pogođene oblicima nasilja obuhvaćenima ovom Direktivom, odnosno nasiljem nad ženama i nasiljem u obitelji. ■ Međutim, ■ i druge **su** osobe ■ žrtve tih oblika nasilja i stoga bi i one trebale ostvarivati korist od istih mjera **za žrtve** predviđenih **ovom Direktivom**. Stoga bi se pojam „žrtva” trebao odnositi na sve osobe, bez obzira na njihov ■ rod, **a sve bi žrtve, ako u ovoj Direktivi nije navedeno drugačije, trebale uživati prava povezana sa zaštitom žrtava i pristupom pravosuđu, potporom žrtvama i preventivnim mjerama.**

- (13) *Svjedočenje nasilju u obitelji može biti pogubno za djecu zbog njihove ranjivosti.*
■ Djeca koja svjedoče nasilju ■ u obitelji, u obitelji *ili kućanstvu*, obično trpe izravnu *psihološku i emocionalnu štetu koja* utječe na njihov razvoj *te su izložena povećanom riziku od tjelesnih i mentalnih bolesti u kratkoročnom i dugoročnom razdoblju. Priznanje da su djeca koja su pretrpjela štetu izravno prouzročenu time što su svjedočila nasilju u obitelji sama po sebi žrtve predstavlja važan korak u zaštiti te djece koja trpe zbog nasilja u obitelji.*
- (14) *Za potrebe ove Direktive „nadležna tijela” trebalo bi tumačiti kao tijelo ili tijela koja su na temelju nacionalnog prava određena nadležnima za obavljanje dužnosti kako je predviđeno ovom Direktivom. Svaka država članica trebala bi odrediti koja će tijela biti nadležna za svaku od tih dužnosti.*

■

- (15) U skladu s člankom 288. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU), **direktiva je obvezujuća, u pogledu rezultata koji je potrebno postići, za svaku državu članicu kojoj je upućena, a odabir oblika i metoda postizanja tog rezultata prepušten je nacionalnim tijelima. Međutim, s obzirom na posebnu prirodu kaznenog djela sakaćenja ženskih spolnih organa i potrebu da se osigura zaštita žrtava koje zbog toga trpe posebnu štetu**, na to bi kazneno djelo trebalo posebno odgovoriti ■ u kaznenim zakonima **država članica**. Sakaćenje ženskih spolnih organa **zlostavljачka je i** izrabljivačka praksa koja se odnosi na spolne organe žene ili djevojčice i koja se provodi u svrhu očuvanja i nametanja dominacije nad ženama i djevojčicama te provođenja društvene kontrole nad seksualnošću žena i djevojčica. Ponekad se provodi u kontekstu prisile djeteta na sklapanje braka ili nasilja u obitelji. Sakaćenje ženskih spolnih organa može se pojavljivati kao tradicionalna praksa koju neke zajednice provode nad svojim pripadnicama. Njime bi trebale biti obuhvaćene prakse **sakaćenja** koje se provode iz nemedicinskih razloga, **a žrtvama uzrokuju nepopravljivu i cjeloživotnu štetu**. Sakaćenje ženskih spolnih organa **uzrokuje psihološku i društvenu štetu, što ozbiljno utječe na kvalitetu života žrtve**. Pojam „odstranjivanje” trebao bi se odnositi na djelomično ili potpuno uklanjanje klitorisa i velikih stidnih usana. Pojam „infibulacija” trebao bi se odnositi na spajanje velikih stidnih usana djelomičnim šivanjem vanjskih usana stidnice kako bi se suzio vaginalni otvor. Pojam „svako drugo sakaćenje” trebao bi se odnositi na sve druge fizičke izmjene ženskih spolnih organa.

(16) *Prisila na sklapanje braka oblik je nasilja koji obuhvaća ozbiljna kršenja temeljnih prava, a osobito prava žena i djevojčica na tjelesni integritet, slobodu, autonomiju, tjelesno i mentalno zdravlje, seksualno i reproduktivno zdravlje, obrazovanje i privatni život. Siromaštvo, nezaposlenost, običaji i sukobi čimbenici su koji potiču prisilu na sklapanje brakovova. Fizičko i seksualno nasilje te prijetnje nasiljem česti su oblici prisile koji se koriste kako bi se žene ili djevojčice prisililo na sklapanje braka. Prisila na sklapanje braka često je praćena i drugim oblicima tjelesnog i psihološkog iskorištavanja i nasilja, kao što je seksualno iskorištavanje. Stoga je potrebno da sve države članice kriminaliziraju prisilu na sklapanje braka i da počinitelji podliježu odgovarajućim kaznama. Ovom se Direktivom ne dovode u pitanje definicije „braka” predviđene nacionalnim ili međunarodnim pravom. Države članice trebale bi poduzeti potrebne mjere kako bi predvidjele rok zastare kojim se omogućuju istraga, kazneni progon, sudski postupak i donošenje presude kad je riječ o prisili na sklapanje braka. S obzirom na to da su žrtve prisile na sklapanje braka često maloljetnici, rokovi zastare trebali bi biti dovoljno dugi i odgovarati težini predmetnog kaznenog djela kako bi se omogućilo učinkovito pokretanje postupka nakon što žrtva napuni 18 godina.*

- (17) Potrebno je uskladiti definicije kaznenih djela i kazni za određene oblike nasilja na internetu ***ako je nasilje neodvojivo povezano s upotrebom informacijskih i komunikacijskih tehnologija, a te se tehnologije upotrebljavaju za znatno povećanje težine štetnog učinka kaznenog djela, čime se mijenjaju obilježja kaznenog djela.*** Nasilje na internetu posebno je usmjereno i utječe na političarke, novinarke i borkinje za ljudska prava. ***Borci za ljudska prava jesu pojedinci, skupine ili organizacije koji promiču i štite općepriznata ljudska prava i temeljne slobode.*** Nasilje na internetu može imati učinak ušutkavanja žena i ometanja njihova društvenog sudjelovanja na ravnopravnoj osnovi s muškarcima. Nasilje na internetu također nerazmjerno pogađa žene i djevojčice u obrazovnom okruženju, kao što su škole i sveučilišta, ima štetne posljedice za njihovo daljnje obrazovanje i mentalno zdravlje, ***uzrokuje socijalnu isključenost, tjeskobu i poriv za samoozljeđivanjem*** te, u ekstremnim slučajevima, može dovesti do samoubojstva.

- (18) Upotreba informacijskih i komunikacijskih tehnologija nosi rizik od jednostavnog, brzog i rasprostranjenog povećanja pojavnosti određenih oblika nasilja na internetu s ***jasnim rizikom od*** stvaranja ili pojačavanja duboke i dugotrajne štete za žrtvu. Potencijal za takvo povećanje, što je preduvjet za počinjenje nekoliko kaznenih djela nasilja na internetu definiranih u ovoj Direktivi, trebao bi se odražavati u elementu stavljanja određenih materijala „na raspolaganje javnosti” putem informacijskih i komunikacijskih tehnologija. ***Pojmove „na raspolaganje javnosti” i „dostupno javnosti”*** trebalo bi tumačiti kao da se odnose na ***potencijalno*** dopiranje do **█** više osoba. ***Te bi pojmove trebalo tumačiti i primjenjivati uzimajući u obzir relevantne okolnosti, uključujući tehnologiju upotrijebljenu kako bi se taj materijal učinio dostupnim. Nadalje, kako bi se utvrdila samo minimalna pravila za najteže oblike nasilja na internetu, relevantna kaznena djela definirana u ovoj Direktivi ograničena su na postupanje za koje je vjerojatno da će žrtvi prouzročiti ozbiljnu štetu ili ozbiljnu psihološku štetu ili na postupanje za koje je vjerojatno da će kod žrtve prouzročiti ozbiljan strah za vlastitu sigurnost ili sigurnost uzdržavanika. U svakom slučaju, pri procjeni vjerojatnosti da će postupanje prouzročiti ozbiljnu štetu, trebalo bi uzeti u obzir posebne okolnosti slučaja, ne dovodeći u pitanje neovisnost sudstva. Vjerojatnost uzrokovanja ozbiljne štete može se izvesti iz objektivnih činjeničnih okolnosti. Ovom Direktivom uspostavlja se minimalni pravni okvir u tom pogledu, a države članice mogu donijeti ili zadržati stroža kaznena pravila.***

- (19) Posebno zbog u pravilu jednostavne, brze i široke distribucije i počinjenja, kao i zbog intimne prirode djela, stavljanje **■** slika, videozapisa *ili sličnog* materijala koji prikazuju *seksualno eksplicitne* radnje *ili intimne dijelove tijela osobe na raspolaganje javnosti putem informacijskih i komunikacijskih tehnologija bez pristanka te osobe* može biti vrlo štetno za žrtve. Relevantno kazneno djelo definirano u ovoj Direktivi trebalo bi obuhvaćati sve vrste takvih materijala, kao što su slike, fotografije i videozapisi, uključujući seksualizirane slike, audioisječke i videoisječke. To bi trebalo obuhvaćati situacije u kojima se materijal stavlja na raspolaganje *javnosti* putem informacijskih i komunikacijskih tehnologija bez pristanka žrtve, bez obzira je li žrtva pristala na izradu tog materijala ili ga je možda poslala određenoj osobi. Kazneno bi djelo trebalo uključivati i proizvodnju, *manipulaciju ili izmjenu* materijala bez pristanka, na primjer obradom slika, *među ostalim s pomoću umjetne inteligencije*, tako da izgleda kao da je osoba uključena u seksualne radnje, ako se taj materijal naknadno stavlja na raspolaganje *javnosti* putem informacijskih i komunikacijskih tehnologija bez pristanka te osobe. Takva proizvodnja, *manipulacija ili izmjena* trebala bi uključivati izradu uvjerljivo krivotvorenog materijala (engl. *deepfake*), kod kojeg materijal znatno nalikuje nekoj postojećoj osobi, predmetima, mjestima ili drugim subjektima ili događajima, prikazuje seksualne radnje osobe, a drugim bi osobama ostavljao lažan dojam da je autentičan ili istinit. U interesu djelotvorne zaštite žrtava od takvog postupanja, trebalo bi obuhvatiti i prijetnju takvim postupanjem.

(20) *Širenje u javnosti slika, videozapisa ili drugih materijala koji prikazuju seksualno eksplicitne radnje ili intimne dijelove tijela osobe putem informacijskih i komunikacijskih tehnologija bez pristanka te osobe ne bi trebalo kriminalizirati ako je takvo nekriminaliziranje potrebno za zaštitu temeljnih prava zaštićenih Poveljom, a posebno slobode izražavanja, uključujući slobodu primanja i širenja informacija i ideja u otvorenom i demokratskom društvu, kao i slobode umjetnosti i znanosti, uključujući akademsku slobodu. Nadalje, to kazneno djelo ne bi trebalo obuhvaćati postupanje javnih tijela s tim materijalom, posebno radi vođenja kaznenih postupaka ili sprečavanja, otkrivanja ili istrage kaznenih djela, a države članice trebale bi moći osobu izuzeti od odgovornosti u posebnim okolnostima, na primjer ako telefonske ili internetske linije za pomoć postupaju s materijalom kako bi prijavile kazneno djelo nadležnim tijelima.*

- (21) Uhođenje na internetu moderan je oblik nasilja koji se često provodi nad članovima obitelji ili osobama koje žive u istom kućanstvu kao i počinitelj, ali ga provode i bivši partneri ili poznanici. Počinitelj obično zloupotrebljava tehnologiju kako bi intenzivirao prisilu i kontrolirajuće ponašanje, manipulaciju i nadzor, čime se povećava strah, tjeskoba i postupna izolacija žrtve od prijatelja, **obitelji i posla**. Stoga bi trebalo utvrditi minimalna pravila o uhođenju na internetu. Kazneno djelo uhođenja na internetu trebalo bi obuhvaćati **opetovani ili** stalni nadzor žrtve s pomoću informacijskih i komunikacijskih tehnologija bez pristanka žrtve ili zakonskog odobrenja. Takav nadzor mogao bi postati moguć obradom osobnih podataka žrtve, na primjer krađom identiteta, **krađom lozinki, hakiranjem** uređaja žrtve, **tajnim aktiviranjem softvera za praćenje unosa znakova preko tipkovnice** kako bi se pristupilo privatnim prostorima žrtve, instalacijom aplikacija za geolokalizaciju, uključujući softver za uhođenje, ili krađom žrtvinih uređaja. Nadalje, kazneno djelo uhođenja na internetu trebalo bi obuhvaćati praćenje žrtava bez njihova pristanka ili odobrenja putem tehnoloških uređaja povezanih kroz internet stvari, kao što su pametni kućanski uređaji. **Međutim, mogu postojati situacije u kojima se nadzor provodi iz opravdanih razloga, na primjer kada roditelji prate lokaciju svoje djece i njihove aktivnosti na internetu, kada rođaci prate zdravlje bolesnih, starijih ili ranjivih osoba ili osoba s invaliditetom, ili u kontekstu praćenja medija i obavještajnih podataka iz otvorenih izvora.**

- (22) *Kaznenu odgovornost trebalo bi ograničiti na situacije u kojima je vjerojatno da će praćenje žrtvi prouzročiti ozbiljnu štetu. Pri procjeni je li vjerojatno da će radnja prouzročiti ozbiljnu štetu trebalo bi se usredotočiti na to bi li ta radnja obično prouzročila štetu žrtvi.*
- (23) *U definiciji kaznenog djela uhođenja na internetu pojam „praćenje” trebao bi se odnositi na pronalaženje lokacije osobe i slijeđenje kretanja te osobe, dok bi se pojam „motrenje” trebao odnositi na općenitije nadgledanje osobe, uključujući promatranje aktivnosti te osobe. U kontekstu uhođenja na internetu obje radnje u konačnici imaju za cilj kontrolu nad osobom.*

- (24) Trebalo bi utvrditi minimalna pravila o kaznenom djelu uznemiravanja na internetu *kako bi se obuhvatili najteži oblici uznemiravanja na internetu. To bi trebalo uključivati opetovano ili stalno prijeteće postupanje* usmjereno protiv osobe, *barem ako takvo postupanje uključuje prijetnje, putem informacijskih i komunikacijskih tehnologija, počinjenjem kaznenih djela i ako vjerojatno da će takvo postupanje prouzročiti ozbiljan strah osobe za vlastitu sigurnost ili za sigurnost uzdržavanika. To bi trebalo uključivati i javno dostupno prijeteće ili uvredljivo postupanje, u suradnji s drugim osobama te s pomoću informacijskih i komunikacijskih tehnologija, usmjereno protiv osobe, ako je vjerojatno da će takvo postupanje toj osobi prouzročiti ozbiljnu psihološku štetu.* Takvi sveobuhvatni napadi, uključujući koordinirane napade nasilne svjetine na internetu, mogu se pretvoriti u napad izvan interneta ili prouzročiti znatnu psihološku ozljedu, a u ekstremnim slučajevima dovesti do samoubojstva žrtve. Takvi su napadi često usmjereni na istaknute političarke, novinarke i *borkinje za ljudska prava* ili druge poznate žene, ali mogu se pojaviti i u različitim kontekstima, primjerice u kampusima, u školama *i na poslu*. Na takvo nasilje na internetu trebalo bi odgovoriti osobito ako su ti napadi širokih razmjera, na primjer u obliku grupnog uznemiravanja (engl. pile-on) koje provodi znatan broj ljudi. *Minimalna pravila o kaznenom djelu uznemiravanja na internetu trebala bi uključivati i nezatraženo slanje slike, videozapisa ili drugog sličnog materijala koji prikazuje spolne organe (engl. cyberflashing) osobi ako je vjerojatno da će takvo postupanje toj osobi prouzročiti ozbiljnu psihološku štetu. Nezatraženo slanje seksualno eksplicitnih materijala (engl. cyberflashing) čest je oblik zastrašivanja i ušutkavanja žena. Minimalna pravila o kaznenom djelu uznemiravanja na internetu trebala bi uključivati i pravila o situacijama u kojima se osobni podaci žrtve stavljaju na raspolaganje javnosti putem informacijskih i komunikacijskih tehnologija bez pristanka žrtve kako bi se druge osobe potaknulo da žrtvi prouzroče tjelesnu ili ozbiljnu psihološku štetu (engl. doxing).*

- (25) Posljednjih je godina porast korištenja interneta i društvenih medija doveo do naglog porasta javnog poticanja na nasilje i mržnju, među ostalim na temelju roda. Jednostavno, brzo i široko dijeljenje govora mržnje u digitalnom svijetu pojačava učinak dezinhibicije na internetu jer pretpostavljena anonimnost na internetu i osjećaj nekažnjivosti smanjuju inhibicije ljudi da sudjeluju u takvom govoru. Žene su često meta seksističke i mizogine mržnje na internetu, što može eskalirati u zločin iz mržnje izvan interneta. To postupanje treba *spriječiti ili* zaustaviti u ranoj fazi. Jezik koji se upotrebljava u toj vrsti poticanja ne odnosi se uvijek izravno na **█** rod osobe na koju je usmjereno, ali iz općeg sadržaja ili konteksta poticanja može se zaključiti da je motiviran predrasudama.

(26) Kazneno djelo poticanja na nasilje ili mržnju na internetu pretpostavlja da se poticanje ne izražava u isključivo privatnom kontekstu, nego javno upotrebom informacijskih i komunikacijskih tehnologija. Stoga bi moralo zahtijevati širenje u javnosti, što bi trebalo tumačiti tako da podrazumijeva stavljanje određenog materijala kojim se potiče na nasilje ili mržnju na raspolaganje, putem informacijskih i komunikacijskih tehnologija, potencijalno neograničenom broju osoba, odnosno da se taj materijal učini lako dostupnim korisnicima općenito a da se ne zahtijeva dodatno djelovanje osobe koja je materijal pružila, bez obzira na to hoće li te osobe uistinu pristupiti tim informacijama. Stoga, ako pristup materijalu zahtijeva registraciju ili prijam u grupu korisnika, trebalo bi se smatrati da se te informacije šire u javnosti samo kad su korisnici koji žele pristupiti materijalu automatski registrirani ili primljeni bez ljudske odluke ili odabira kome se odobrava pristup. Pri procjeni toga smatra li se materijal poticanjem na mržnju ili nasilje, nadležna tijela trebala bi uzeti u obzir temeljno pravo na slobodu izražavanja sadržano u članku 11. Povelje.

- (27) *Kako bi se osigurala pravedna ravnoteža između slobode izražavanja i kaznenog progona kaznenog djela poticanja na nasilje ili mržnju na internetu, države članice trebale bi moći odlučiti kazniti samo postupanje koje je izvršeno na način koji će vjerojatno remetiti javni red ili koje je prijeteće, zlostavljačko ili uvredljivo. Primjena tih uvjeta, ako se to zahtijeva nacionalnim pravom, ne bi trebala dovesti u pitanje djelotvornost odredbe kojom se definira kazneno djelo poticanja na nasilje ili mržnju na internetu.*
- (28) *Kazne za kaznena djela definirana u ovoj Direktivi trebale bi biti učinkovite, odvraćajuće i proporcionalne. U tu svrhu trebalo bi utvrditi minimalne razine maksimalnog trajanja kazne zatvora za fizičke osobe. Najdulje kazne zatvora predviđene u ovoj Direktivi za kaznena djela koja su počinile fizičke osobe trebale bi se primjenjivati barem na najteže oblike takvih kaznenih djela.*

- (29) *Žrtve bi trebale moći lako prijaviti kaznena djela nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji i lako pružiti dokaze bez izlaganja sekundarnoj ili ponovljenoj viktimizaciji. Iznimno je važno da se žrtve pri prijavljivanju kaznenih djela upućuju specijaliziranoj kontaktnoj točki kad god je to moguće, bez obzira na to je li podnesena kaznena prijava. Ta kontaktna točka mogla bi biti osposobljeni policijski službenik ili bilo koji stručnjak osposobljen za pružanje pomoći žrtvama.*
- (30) *Države članice trebale bi, osim osobnog podnošenja prijave, pružiti mogućnost podnošenja pritužbi na internetu ili putem drugih dostupnih i sigurnih informacijskih i komunikacijskih tehnologija za prijavljivanje nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji, barem u pogledu kaznenih djela na internetu, i to dijeljenja intimnog ili manipuliranog materijala bez pristanka, uhođenja na internetu, uznemiravanja na internetu i poticanja na nasilje ili mržnju na internetu, kako su definirana u ovoj Direktivi. Žrtve bi trebale moći učitati materijal koji se odnosi na njihovu prijavu, kao što su snimke zaslona navodnog nasilnog ponašanja.*

- (31) *S obzirom na posebnosti nasilja nad ženama i nasilja u obitelji te povećani rizik da bi žrtve mogle povući svoju prijavu unatoč tome što su bile žrtve kaznenog djela, važno je što prije prikupiti relevantne dokaze na sveobuhvatan način, u skladu s primjenjivim nacionalnim postupovnim pravilima.*
- (32) *Države članice mogu žrtvama pružiti pravnu pomoć, uključujući besplatnu pravnu pomoć, pri prijavljivanju kaznenih djela ako je to predviđeno nacionalnim pravom. Pri procjeni sredstava žrtve u svrhu odlučivanja o odobravanju pravne pomoći, države članice trebale bi razmotriti stvarni pristup žrtve njezinim financijskim sredstvima. Nasilje u obitelji može dovesti do vršenja ekonomske kontrole od strane počinitelja, a žrtve možda nemaju stvarni pristup vlastitim financijskim sredstvima.*

- (33) U slučaju nasilja u obitelji i nasilja nad ženama, posebno ako su ih počinili članovi uže obitelji ili intimni partneri, žrtve bi mogle biti pod takvom prisilom počinitelja da se boje obratiti nadležnim tijelima, čak i ako im je život u opasnosti. Stoga bi države članice trebale osigurati da njihova pravila o povjerljivosti ne predstavljaju prepreku tome da ■ zdravstveni djelatnici *prijave* nadležnim tijelima ako imaju opravdane razloge vjerovati da *postoji neposredan rizik* od teške tjelesne štete. *Takvo prijavljivanje je opravdano jer takve radnje možda neće prijaviti osobe na čiju ještetu učinjena ili koje im izravno svjedoče.* Slično tome, slučajeve nasilja u obitelji ili nasilja nad ženama koji pogađaju djecu često prekidaju tek treće strane koje primijete neuobičajeno ponašanje ili tjelesnu štetu nanесenu djetetu. Djecu je potrebno djelotvorno zaštititi od takvih oblika nasilja te je potrebno odmah poduzeti odgovarajuće mjere. Stoga ■ stručno osoblje koje dolazi u kontakt s djecom žrtvama, uključujući zdravstvene *djelatnike, djelatnike sustava socijalne skrbi* ili djelatnike odgojno-obrazovnog sustava, ne bi trebalo biti ograničeno pravilima povjerljivosti kad postoje opravdani razlozi vjerovati da *je djetetu nanесena teška tjelesna šteta.* Kad stručno osoblje prijavi takve slučajeve nasilja, države članice trebale bi osigurati da ga se ne smatra odgovornim za povredu povjerljivosti. *Međutim, odvjetničku tajnu trebalo bi zaštititi u skladu s člankom 7. Povelje, što je opravdano temeljnom ulogom dodijeljenom odvjetnicima u demokratskom društvu. Ako je to predviđeno nacionalnim pravom, također bi trebalo zaštititi ispovjednu tajnu ili istovrijedna načela primjenjiva radi zaštite slobode vjeroispovijesti. Osim toga, mogućnošću da stručno osoblje prijavi takve slučajeve nasilja ne dovode se u pitanje nacionalna pravila o povjerljivosti izvora koja se primjenjuju u kontekstu medija.*
- (34) Kako bi se riješio problem nedovoljnog prijavljivanja u slučajevima u kojima je žrtva dijete, trebalo bi uspostaviti sigurne postupke prijave prilagođene djeci. To može uključivati upotrebu jednostavnog i pristupačnog jezika u ispitivanjima koja provode nadležna tijela. *Države članice trebale bi, u mjeri u kojoj je to moguće, osigurati dostupnost stručnog osoblja specijaliziranog za skrb i potporu djeci koje pomaže u postupcima prijavljivanja. Mogle bi postojati okolnosti u kojima takva pomoć možda nije relevantna, na primjer zbog zrelosti djeteta ili u slučaju internetskog prijavljivanja, ili u kojima bi se takva pomoć mogla pokazati teško izvedivom, na primjer u rijetko naseljenim područjima.*

(35) *Važno je da države članice osiguraju da žrtve koje su državljani trećih zemalja, bez obzira na njihov boravišni status, ne budu obeshrabrene od prijavljivanja slučajeva nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji te da se prema njima postupa na nediskriminirajući način u pogledu njihova boravišnog statusa u skladu s ciljevima Direktive 2012/29/EU. Kako bi se sve žrtve zaštitile od ponovljenog nasilja, važno je primijeniti pristup usmjeren na žrtve. Posebno bi trebalo osigurati da izvršenje postupka vraćanja na temelju Direktive 2008/115/EZ Europskog parlamenta i Vijeća⁶ ne sprečava žrtve da ostvare svoje pravo na saslušanje u skladu s Direktivom 2012/29/EU. Države članice mogu, u skladu s Direktivom 2008/115/EZ, odlučiti izdati neovisnu boravišnu dozvolu ili drugo odobrenje kojim se omogućuje pravo na boravak zbog suosjećanja, humanitarnih ili drugih razloga državljaninu treće zemlje koji nezakonito boravi na njihovu državnom području i trebaju ispuniti obvezu iz te direktive da se u najvećoj mogućoj mjeri uzmu u obzir posebne potrebe ranjivih osoba tijekom vremena određenog za dobrovoljni odlazak, ako je to vrijeme odobreno u skladu s tom direktivom.*

⁶ Direktiva 2008/115/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2008. o zajedničkim standardima i postupcima država članica za vraćanje državljanina trećih zemalja s nezakonitim boravkom (*SL L 348, 24.12.2008., str. 98.*).

- (36) Odugovlačenje u obradi prijava nasilja nad ženama i nasilja u obitelji može stvoriti poseban rizik za žrtve nasilja s obzirom na to da bi one i dalje mogle biti u neposrednoj opasnosti **i da** počinitelji često mogu biti članovi uže obitelji ili bračni drugovi. Stoga bi nadležna tijela trebala **biti primjereno osposobljena te imati odgovarajuće stručno znanje i djelotvorne istražne alate** za istragu i kazneni progon takvih **radnji, bez potrebe za osnivanjem specijaliziranih službi ili jedinica.**
- (37) **Istrage ili kazneni progon radnji silovanja ne bi trebali ovisiti o žrtvi ili zastupniku žrtve koji prijavljuje takve radnje, kao ni o kaznenoj prijavi koju je podnijela žrtva ili njezin zastupnik. Isto tako, kazneni postupak trebao bi se nastaviti čak i ako žrtva povuče kaznenu prijavu. Time se ne dovodi u pitanje diskrecijsko pravo tijela kaznenog progona da obustave kazneni postupak iz drugih razloga, primjerice ako zakluče da nema dovoljno dokaza za nastavak kaznenog postupka.**

- (38) Žrtvama ▯ nasilja u obitelji i seksualnog nasilja obično je potrebna trenutna zaštita *i* posebna potpora, na primjer u slučaju nasilja koje vrše intimni partneri, gdje je stopa recidivizma obično visoka. Stoga bi se individualna procjena ▯ potreba ▯ žrtve trebala ***pokrenuti u najranijoj mogućoj fazi, na primjer u trenutku kada žrtva prvi put stupi u kontakt s nadležnim tijelima, što je prije moguće nakon što žrtva prvi put stupi u kontakt s nadležnim tijelima*** ili čim se pojavi sumnja da je osoba žrtva nasilja u obitelji ili seksualnog nasilja. To se može učiniti prije nego što žrtva službeno prijavi kazneno djelo ili na inicijativu nadležnog tijelao ako treća strana prijavi kazneno djelo.

- (39) Pri procjeni potreba za zaštitom i potporom žrtve glavna brigada trebala bi biti osiguravanje sigurnosti žrtve i pružanje prilagođene potpore, uzimajući u obzir, među ostalim, individualne okolnosti žrtve. Okolnosti koje iziskuju posebnu pozornost mogle bi uključivati, ***primjerice, činjenicu da je žrtva trudna***, ovisnost žrtve o počinitelju ili osumnjičeniku ili njezin odnos s počiniteljem ili osumnjičenikom, ***rizik od povratka žrtve počinitelju ili osumnjičeniku, nedavna rastava od počinitelja ili osumnjičenika, potencijalni rizik da se djeca koriste za kontrolu nad žrtvom, rizike za žrtve s invaliditetom te korištenje kućnih ljubimaca za vršenje pritiska na žrtvu. Trebalo bi uzeti u obzir i stupanj kontrole, psihološke ili ekonomske, počinitelja ili osumnjičenika nad žrtvom.***

(40) Kako bi se žrtvama osigurala sveobuhvatna potpora i zaštita, sva nadležna i relevantna tijela, koja nisu ograničena na tijela kaznenog progona i pravosudna tijela, trebala bi biti uključena u procjenu rizika za žrtve i odgovarajuće mjere potpore na temelju jasnih smjernica koje izdaju države članice. Takve smjernice trebale bi uključivati čimbenike koji se uzimaju u obzir pri procjeni rizika koji dolazi od počinitelja ili okrivljenika, uključujući činjenicu da okrivljenici optuženi za lakša kaznena djela mogu biti jednako opasni kao oni optuženi za teža kaznena djela, posebno u slučajevima nasilja u obitelji i uhođenja. ***Nadležna tijela trebala bi preispitati pojedinačnu procjenu u redovitim vremenskim razmacima kako bi osigurala da nijedna nova potreba žrtve u pogledu zaštite ili potpore ne ostane nezadovoljena. Primjerice, takvo preispitivanje moglo bi se provoditi u važnim trenucima u procesu, kao što su početak sudskog postupka, izricanje presude ili naloga, ili u kontekstu postupka za preispitivanje dogovora o skrbništvu ili prava pristupa.***

- (41) *Kako bi se izbjegli sekundarna i ponovljena viktimizacija, zastrašivanje i odmazda, uzdržavanci bi trebali uživati iste zaštitne mjere kao i one koje se pružaju žrtvi, osim ako postoje naznake da uzdržavanci nemaju posebne potrebe. Nadležna tijela trebala bi procijeniti postoje li naznake da uzdržavanik nema posebne potrebe za zaštitom jer bi, ako se može utvrditi da ne postoje posebne potrebe za zaštitom, svaka mjera koja se temelji na pogrešnoj pretpostavci posebnih potreba za zaštitom bila nerazmjerna. Uzdržavanci mlađi od 18 godina zbog svoje ranjivosti posebno su izloženi riziku od trpljenja emocionalne štete koja dovodi u pitanje njihov razvoj. Ako je tako predviđeno nacionalnim pravom, može se smatrati i da su ostali uzdržavanci izloženi sličnom riziku.*

(42) Žrtvama je često potrebna posebna potpora. Kako bi se osiguralo da djelotvorno dobivaju ponude za potporu, nadležna tijela trebala bi žrtve uputiti odgovarajućim službama za potporu. Tako bi se trebalo postupiti osobito kad se individualnom procjenom utvrdi da žrtva ima određene potrebe za potporom. ***Pri utvrđivanju trebali djecu žrtve uputiti službama za potporu prvenstveno bi se trebali uzimati u obzir najbolji interesi tih žrtava, kako je utvrđeno u članku 24. Povelje.*** Države članice trebale bi osigurati da nadležna tijela obrađuju povezane osobne podatke na temelju prava, u skladu s relevantnim odredbama o zakonitosti obrade utvrđenima u Uredbi (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća⁷ ***te u skladu s Direktivom (EU) 2016/680 Europskog parlamenta i Vijeća***⁸. Takvo pravo trebalo bi uključivati odgovarajuće zaštitne mjere za osobne podatke kojima se poštuje bit prava na zaštitu podataka i predvidjeti odgovarajuće i posebne mjere za zaštitu temeljnih prava i interesa pojedinaca. Kad nadležna tijela prenose osobne podatke žrtava službama za potporu u svrhu upućivanja žrtava, trebala bi osigurati da proslijeđeni podaci budu ograničeni na ono što je potrebno za obavještanje službi za potporu o okolnostima slučaja, kako bi žrtve dobile odgovarajuću potporu i zaštitu. ***Služba za potporu trebala bi osobne podatke pohranjivati samo onoliko dugo koliko je potrebno, a u svakom slučaju ne dulje od 5 godina nakon posljednjeg kontakta između službe za potporu i žrtve, ili kraće ako je tako utvrđeno u nacionalnom pravu.***

⁷ Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka) (SL L 119, 4.5.2016., str. 1.).

⁸ ***Direktiva (EU) 2016/680 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka od strane nadležnih tijela u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Okvirne odluke Vijeća 2008/977/PUP (SL L 119, 4.5.2016., str. 89.)***

- (43) Države članice trebale bi poduzeti potrebne mjere kako bi osigurale raspoloživost hitnih naloga za udaljavanje, naloga o zabrani približavanja i naloga o zaštiti, kako bi se osigurala djelotvorna zaštita žrtava i uzdržavanika.
- (44) ***Bez da to predstavlja zamjenu za uhićenje i zadržavanje osumnjičenika i počinitelja kaznenih djela, koji i dalje podliježu nacionalnom pravu, države članice trebale bi osigurati da se hitni nalozi za udaljavanje, nalozi o zabrani pristupa ili zaštiti mogu izdavati u situacijama neposredne opasnosti, na primjer ako je izvjesno da će šteta ubrzo nastati ili je već nastala i ako je vjerojatno da će biti ponovno nanesena, te da u takvim relevantnim situacijama i ako su, u skladu s nacionalnim pravom, takvi nalozi podložni zahtjevu žrtve, žrtve budu obaviještene o mogućnosti podnošenja zahtjeva za takve naloge.***
- (45) Nalozi za zaštitu mogu uključivati zabranu počinitelju ili osumnjičeniku da pristupi određenim mjestima, da se približi žrtvi ili *uzdržavanicima* bliže od propisane udaljenosti ili da ih kontaktira, među ostalim upotrebom internetskih sučelja. ***Ako je to potrebno, nalozi za zaštitu također mogu uključivati zabranu posjedovanja vatrenog ili smrtonosnog oružja. Hitni nalozi za udaljavanje, nalozi o zabrani približavanja ili nalozi o zaštiti trebali bi se izdavati na određeno razdoblje ili dok se ne izmijene ili obustave.***

- (46) *Elektroničkim praćenjem omogućuje se, ako je relevantno, osiguravanje poštovanja hitnih naloga za udaljavanje, naloga o zabrani približavanja i naloga o zaštiti, bilježenje dokaza o kršenju takvih naloga i poboljšanje nadzora nad počiniteljima. Ako je to dostupno, primjereno i relevantno, uzimajući u obzir okolnosti slučaja i pravnu prirodu postupka, trebalo bi razmotriti elektroničko praćenje kako bi se osiguralo izvršenje hitnih naloga za udaljavanje, naloga o zabrani približavanja i naloga o zaštiti. Ako se koristi elektroničko praćenje, žrtve bi uvijek trebalo informirati o njegovim mogućnostima i ograničenjima.*
- (47) Kako bi se zaštitila djelotvornost hitnih naloga za udaljavanje, naloga o zabrani približavanja i naloga o zaštiti, kršenja takvih naloga trebala bi podlijevati kaznama. Te kazne mogu biti kaznene ili nekaznene prirode i mogu uključivati kazne zatvora, novčane kazne ili svaku kaznu koja je učinkovita, proporcionalna i odvraćajuća. *Ključno je da žrtve imaju mogućnost biti obaviještene o kršenju hitnih naloga za udaljavanje, naloga o zabrani približavanja ili naloga o zaštiti ako bi takvo kršenje moglo utjecati na njihovu sigurnost. S obzirom na to da se kršenjem hitnih naloga za udaljavanje, naloga o zabrani približavanja ili naloga o zaštiti mogu povećati rizici i da se zbog toga zahtijeva uspostava dodatne zaštite, nakon prijavljenog kršenja prema potrebi bi se trebalo razmotriti revidiranje pojedinačne procjene.*

- (48) Predstavljanje dokaza o seksualnom ponašanju u prošlosti, ***seksualnim sklonostima žrtve i odjeći žrtve*** kako bi se dovelo u pitanje vjerodostojnost i nepostojanje pristanka žrtava u slučajevima seksualnog nasilja, posebno u slučajevima silovanja, može pojačati perpetuiranje štetnih stereotipa o žrtvama i dovesti do ponovne ili sekundarne viktimizacije. Stoga ***bi države članice trebale osigurati da su dokazi o seksualnom ponašanju žrtve u prošlosti ili drugim aspektima privatnog života žrtve koji su s njim povezani dopušteni samo ako je to potrebno za procjenu određenog pitanja u predmetnom slučaju ili za ostvarivanje prava na obranu.***

(49) *S obzirom na jedinstvene posebnosti i okolnosti povezane s kaznenim djelima nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, smjernice za tijela za izvršavanje zakonodavstva i tijela tužiteljstva imaju inherentnu vrijednost. Zbog osobite ranjivosti žrtava smjernice o tome kako bi se s njima trebalo postupati u svakoj fazi postupka ključne su za podizanje svijesti i izbjegavanje ponovne viktimizacije u obradi tih vrsta kaznenih djela. Smjernice za tijela tužiteljstva mogu se tumačiti i kao postupovni priručnik i kao upućivanje na najbolju praksu. Specijalističke službe za žene mogu ponuditi stručne savjete i smjernice na temelju svoje svakodnevne interakcije sa žrtvama, posebno kad je riječ o tome kako pristupiti žrtvama i kako postupati prema njima u skladu s njihovim jedinstvenim okolnostima i iskustvom. Države članice potiču se da se savjetuju sa specijalističkim službama za žene i surađuju s njima u izradi i reviziji svih takvih smjernica. Države članice trebale bi preispitati svoje smjernice za tijela za izvršavanje zakonodavstva i tijela tužiteljstva kada dođe do važnih promjena u njihovim pravnim okvirima ili društvu u cjelini. To bi moglo uključivati slučajeve u kojima postoje znatne promjene postojećih zakona ili ustaljene sudske prakse ili u kojima se pojavljuju novi trendovi ili oblici nasilja, posebno ako tehnološki razvoj dovede do novih oblika nasilja na internetu.*

- (50) S obzirom na složenost i težinu kaznenih djela nasilja nad ženama i nasilja u obitelji te posebne potrebe žrtava za potporom, države članice trebale bi osigurati da tijela koja su određena pružaju dodatnu potporu i sprečavaju takva kaznena djela. S obzirom na svoju stručnost u pitanjima diskriminacije na temelju spola, nacionalna tijela za ravnopravnost, osnovana u skladu s Direktivom Vijeća 2004/113/EZ⁹ te direktivama 2006/54/EZ¹⁰ i 2010/41/EU¹¹ Europskog parlamenta i Vijeća u dobrom su položaju da obavljaju te zadaće. ***Kako bi se tim tijelima omogućilo djelotvorno obavljanje zadaća, države članice trebale bi im osigurati dostatne ljudske i financijske resurse.***

⁹ Direktiva Vijeća 2004/113/EZ od 13. prosinca 2004. o provedbi načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pristupu i nabavi robe, odnosno pružanju usluga (SL L 373, 21.12.2004., str. 37.).

¹⁰ Direktiva 2006/54/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. o provedbi načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i rada (SL L 204, 26.7.2006., str. 23.).

¹¹ Direktiva 2010/41/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 7. srpnja 2010. o primjeni načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama koji su samozaposleni i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 86/613/EEZ (SL L 180, 15.7.2010., str. 1.).

(51) Određena kaznena djela obuhvaćena ovom Direktivom uključuju povećani rizik od ponovljene, produljene ili čak kontinuirane viktimizacije. Taj se rizik posebno javlja u vezi s kaznenim djelima koja uključuju stavljanje materijala koji proizlazi iz određenih kaznenih djela nasilja na internetu ■ na raspolaganje ■ putem informacijskih i komunikacijskih tehnologija, s obzirom na lakoću i brzinu kojom se takav materijal može distribuirati u velikim razmjerima i poteškoće koje često postoje kad je riječ o uklanjanju takvog materijala. Ta opasnost obično i dalje postoji čak i nakon osude. Stoga, kako bi se djelotvorno zaštitila prava žrtava tih kaznenih djela, države članice trebale bi poduzeti odgovarajuće mjere u cilju **brzog** uklanjanja predmetnog materijala. S obzirom na to da uklanjanje na izvoru možda nije uvijek izvedivo, na primjer zbog pravnih ili praktičnih poteškoća povezanih s izvršenjem ili prisilnim izvršenjem naloga za uklanjanje, državama članicama trebalo bi dopustiti i da predvide mjere za **brzo** onemogućavanje pristupa takvom materijalu.

- (52) Odredbe ove Direktive o nalogima i drugim mjerama za uklanjanje relevantnih materijala i onemogućavanje pristupa relevantnim materijalima ne bi smjele utjecati na relevantna pravila utvrđena u Uredbi *(EU) 2022/2065 Europskog parlamenta i Vijeća*¹². Takvi bi nalozi osobito trebali biti u skladu sa zabranom nametanja općih obveza praćenja ili aktivnog utvrđivanja činjenica i s posebnim zahtjevima iz te uredbe koji se odnose na naloge za uklanjanje nezakonitog sadržaja na internetu.
- (53) Mjere usmjerene na brzo uklanjanje materijala ili onemogućavanje pristupa materijalu trebale bi uključivati davanje ovlasti nacionalnim tijelima za izdavanje naloga pružateljima usluga *smještaja informacija na poslužitelju* za uklanjanje ili za onemogućavanje pristupa jednoj ili više određenih stavki predmetnog materijala. *Nacionalna tijela također bi trebala moći uputiti naloge za onemogućavanje pristupa drugim relevantnim pružateljima usluga posredovanja.*

¹² *Uredba (EU) 2022/2065 Europskog parlamenta i Vijeća od 19. listopada 2022. o jedinstvenom tržištu digitalnih usluga i izmjeni Direktive 2000/31/EZ (Akt o digitalnim uslugama) (SL L 277, 27.10.2022., str. 1.).*

(54) Sve mjere uklanjanja ili onemogućavanja pristupa, posebno uključujući naloge za uklanjanje ili onemogućavanje pristupa, mogu utjecati na prava i interese drugih strana osim žrtava, kao što su pružatelji sadržaja, pružatelji **u** usluga **smještaja informacija na poslužitelju** čije bi se usluge mogle koristiti i krajnji korisnici tih usluga, kao i na opći interes. Stoga bi trebalo osigurati da se takvi nalozi i druge mjere mogu donositi samo na transparentan način i da budu predviđene odgovarajuće zaštitne mjere kako bi se osiguralo da ostanu ograničeni na ono što je nužno i razmjerno, da bude osigurana pravna sigurnost, da **pružatelji usluga smještaja informacija na poslužitelju, drugi relevantni pružatelji usluga posredovanja i pružatelji sadržaja** mogu ostvariti svoje pravo na djelotvoran pravni lijek u skladu s nacionalnim pravom te da se uspostavi pravedna ravnoteža između svih uključenih prava i interesa, uključujući temeljna prava svih uključenih strana u skladu s Poveljom. **Važno je** pažljivo odvagivanje svih predmetnih prava i interesa **u** za svaki pojedini slučaj **u** .

- (55) S obzirom na potencijalnu važnost materijala koji bi mogao biti predmet naloga ili drugih mjera poduzetih na temelju ove Direktive radi uklanjanja tog materijala ili onemogućavanja pristupa tom materijalu za istragu ili kazneni progon relevantnih kaznenih djela u skladu s kaznenim pravom, trebalo bi poduzeti potrebne mjere kako bi se nadležnim tijelima omogućilo pribavljanje ili osiguravanje takvog materijala ako je to potrebno. Te bi se mjere, na primjer, mogle sastojati od toga da se od relevantnih **pružatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju ili drugih relevantnih** pružatelja usluga posredovanja zatraži da taj materijal pošalju tim tijelima ili da ga čuvaju tijekom ograničenog razdoblja koje nije dulje nego što je potrebno. Sve takve mjere trebale bi osigurati sigurnost materijala, ostati ograničene na ono što je razumno **i razmjerno** i biti u skladu s primjenjivim pravilima o zaštiti osobnih podataka.
- (56) Kako bi se izbjegla sekundarna viktimizacija, žrtve bi trebale moći dobiti naknadu tijekom kaznenog postupka. ■
- (57) Specijalističke službe za potporu trebale bi pružati potporu žrtvama svih oblika nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, uključujući seksualno nasilje, sakaćenje ženskih spolnih organa, prisila na sklapanje braka, prisila na prekid trudnoći sterilizaciju, seksualno uznemiravanje i različite oblike nasilja na internetu. **Žrtvama bi trebalo ponuditi usluge specijalističke potpore neovisno o tome jesu li podnijele službenu pritužbu.**

(58) Specijalističke službe za potporu žrtvama bi trebale žrtvama pružati potporu prilagođenu njihovim posebnim potrebama. Takvu potporu trebala bi pružati *osoba istoga roda, ako je to zatraženo ili primjereno, i ako je takva osoba dostupna. Na temelju zahtjeva utvrđenih u Direktivi 2012/29/EU potrebno je dopuniti pravni okvir kako bi se specijalističkim službama za potporu osigurali svi potrebni alati za pružanje ciljane i integrirane potpore žrtvama s obzirom na njihove posebne potrebe.* Takve usluge mogle bi se pružati uz opće usluge za potporu žrtvama ili kao njihov sastavni dio, za što se može obratiti postojećim tijelima koja pružaju specijalističku potporu, *primjerice specijalističkim službama za potporu ženama.* Specijalističku potporu mogla bi pružati *javna* tijela, organizacije za potporu žrtvama ili druge nevladine organizacije, *uzimajući u obzir geografske značajke i demografski sastav država članica.* Takvim tijelima i organizacijama trebalo bi dodijeliti dostatne ljudske i financijske resurse iako te usluge pružaju nevladine organizacije, države članice trebale bi osigurati da prime odgovarajuća sredstva.

- (59) *Specijalističke službe za žene mogu imati ključnu ulogu u pružanju savjeta i potpore žrtvama, uključujući centre za potporu ženama, skloništa za žene, telefonske linije za pomoć, krizne centre za žrtve silovanja, referentne centre za žrtve seksualnog nasilja i službe za primarnu prevenciju. Te usluge mogu pružati i nevladine organizacije koje vode žene.*
- (60) Žrtve obično imaju višestruke potrebe za zaštitom i potporom. Kako bi se djelotvorno odgovorilo na te potrebe, države članice trebale bi usluge specijalističke potpore pružati u istom prostoru ***na način da se usluge koordiniraju s pomoću kontaktne točke ili olakšavanjem pristupa*** takvim uslugama ***s pomoću jedinstvenog internetskog pristupa***. ***Jedinstvenim internetskim pristupom*** osiguralo bi se da i žrtve u udaljenim područjima ili žrtve koje ne mogu fizički doći do usluga specijalističke potpore potporu mogu pristupiti takvim uslugama. ***Jedinstveni internetski pristup*** trebao bi podrazumijevati barem uspostavu jedinstvene i ažurirane internetske stranice na kojoj se nalaze sve relevantne informacije ***i upute*** o pristupanju dostupnim uslugama potpore i zaštite. ***Ta bi*** internetska stranica trebale biti usklađene sa zahtjevima za pristupačnost za osobe s invaliditetom.

- (61) *Žrtve imaju jedinstvene potrebe za potporom s obzirom na traumu koju su doživjele. Specijalističke službe za potporu trebale bi pružati pomoć žrtvama na način da ih se osnaži i da im se pomogne u procesu njihova oporavka. Specijalističke službe za potporu trebale bi biti dostupne u dovoljnom broju i primjereno raspoređene na državnom području svake države članice, uzimajući u obzir geografske značajke i demografski sastav dotične države članice, kao i ponudu putem interneta. U tom bi cilju specijalističku potporu, kad god je to moguće, trebalo pružiti na jeziku koji žrtva može razumjeti i na način koji odgovara dobi žrtve.*
- (62) Specijalističke službe za potporu, uključujući skloništa i krizne centre za žrtve silovanja, trebalo bi se smatrati ključnima tijekom kriza i izvanrednih stanja, među ostalim tijekom zdravstvenih kriza. *Cilj* bi trebao biti da se *te usluge* nastave *nuditi* u situacijama kada broj slučajeva nasilja u obitelji i nasilja nad ženama često poraste.
- (63) Pomoć i potporu žrtvama trebalo bi pružati prije, tijekom i odgovarajuće vrijeme nakon kaznenog postupka, na primjer ako je još uvijek potrebno liječenje kako bi se riješile teške tjelesne ili psihološke posljedice nasilja ili ako je sigurnost žrtve ugrožena zbog osobito izjava koje je dala tijekom tog postupka.

- (64) Traumatična priroda seksualnog nasilja, uključujući silovanje, zahtijeva posebno osjetljiv odgovor osposobljenog i specijaliziranog osoblja. Žrtvama seksualnog nasilja potrebna je neodgodiva **■** potpora u vezi s traumom, u kombinaciji s neodgodivim forenzičkim pregledima radi **očuvanja** dokaza potrebnih za **budući** kazneni progon. Krizni centri za žrtve silovanja ili referentni centri za žrtve seksualnog nasilja trebali bi biti dostupni u dovoljnom broju i primjereno raspoređeni na državnom području svake države članice, **uzimajući u obzir geografske značajke i demografski sastav dotične države članice. Takvi centri mogu biti dio postojećeg zdravstvenog sustava u državi članici.** Slično tome, žrtvama sakaćenje ženskih spolnih organa, koje su često djevojčice, obično je potrebna ciljana potpora. Stoga bi države članice trebale osigurati pružanje namjenske potpore prilagođene tim žrtvama. **S obzirom na jedinstvene okolnosti žrtava takvih kaznenih djela i njihovu s time povezanu ranjivost, takvu specijalističku potporu trebalo bi pružati uz najviše standarde u pogledu privatnosti i povjerljivosti.**

- (65) Seksualno uznemiravanje na radnome mjestu smatra se **oblikom** diskriminacije na temelju spola u direktivama 2004/113/EZ, 2006/54/EZ i 2010/41/EU. ■ Seksualno uznemiravanje na radnome mjestu ima znatne negativne posljedice i za žrtve i za poslodavce ■ . ***Unutarnje ili vanjske usluge savjetovanja trebale bi se pružiti i žrtvama i poslodavcima ako je seksualno uznemiravanje na radnome mjestu posebno kriminalizirano na temelju nacionalnog prava. Takve usluge trebale bi uključivati informacije o načinima primjerenog odgovaranja na slučajeve seksualnog uznemiravanja na radnome mjestu te o dostupnim pravnim lijekovima za udaljavanje počinitelja s radnog mjesta.***

- (66) Države članice ***potiče se*** da osiguraju da nacionalne telefonske linije za pomoć budu ***besplatno dostupne*** putem jedinstvenog broja na razini Unije, odnosno 116 016, ***povrh svih postojećih nacionalnih brojeva***, te da budu dostupne 24 sata dnevno. ***Javnost bi trebala biti primjereno obaviještena o postojanju i upotrebi tog jedinstvenog broja. Trebalo bi biti moguće da takvim telefonskim linijama upravljaju specijalističke službe za potporu, uključujući specijalističke službe za potporu ženama, u skladu s nacionalnom praksom. Postojeći pružatelji telefonskih linija za pomoć, uključujući nevladine organizacije, imaju znatno iskustvo u pružanju takvih usluga. Potpora koja se pruža putem takvih telefonskih linija za pomoć trebala bi uključivati savjetovanje u kriznim situacijama i pružanje informacija žrtvama o uslugama koje uključuju neposredni kontakt, kao što su skloništa, specijalističke službe za potporu, druge relevantne socijalne i zdravstvene službe ili policija. Telefonske linije za pomoć i potporu žrtvama kaznenih djela trebale bi moći uputiti žrtve specijalističkim službama za potporu, specijalističkim telefonskim linijama za pomoć ili oboma, prema potrebi i ako je zatraženo.***

- (67) Skloništa i **drugi primjereni privremeni smještaj za žrtve kaznenog djela** imaju ključnu ulogu u zaštiti žrtava od radnji nasilja. Osim pružanja sigurnog mjesta za boravak, utočišta bi žrtvama trebala pružati potrebnu potporu u vezi s povezanim problemima koji se odnose na zdravlje, **uključujući mentalno zdravlje**, financijsku situaciju i dobrobit njihove djece, čime bi ih se u konačnici pripremlilo za samostalan život. **Države članice trebale bi osigurati dostupnost dovoljnog broja skloništa i drugih odgovarajućih privremenih smještaja. Korištenjem pojma „dovoljan broj” namjerava se osigurati da se zadovolje potrebe svih žrtava, kako u pogledu skloništa tako i u pogledu specijalizirane potpore. U završnom izvješću o radu Radne skupine Vijeća Europe za borbu protiv nasilja nad ženama, uključujući nasilje u obitelji, iz rujna 2008., preporučuje se pružanje sigurnog smještaja u specijaliziranim skloništima za žene, dostupno u svakoj regiji, s jednim mjestom za prihvrat obitelji na 10 000 stanovnika.**

Međutim, broj mjesta u skloništima trebao bi ovisiti o realističnoj procjeni stvarne potrebe. Identitet žrtava koje borave u takvim skloništima trebao bi biti povjerljiv kako bi se zajamčila sigurnost žena. Skloništa bi trebala biti opremljena za zadovoljavanje posebnih potreba žena, među ostalim osiguravanjem skloništa samo za žene. Smještaj u skloništima i drugim primjerenim privremenim smještajima trebao bi biti dostupan uzdržavanicima mlađima od 18 godina. Međutim, sigurnost i dobrobit žrtava koje borave u takvim skloništima i smještajima i dalje je glavni prioritet, posebno ako žrtve i uzdržavanci gotovo odrasle dobi dijele smještaj. Ako skloništa nisu besplatna i države članice od žrtava traže financijski doprinos za smještaj u skloništima ili privremenom smještaju, taj doprinos trebao bi biti cjenovno pristupačan i ne bi trebao biti prepreka za pristup žrtava skloništima ili privremenom smještaju. Skloništa bi trebala osigurati prisutnost osposobljenog i specijaliziranog osoblja koje bi se bavilo žrtvama i pružalo im potporu.

- (68) Kako bi se djelotvorno uklonile negativne posljedice za **djecu**, mjere potpore djeci trebale bi uključivati **specijalizirano** psihološko savjetovanje **prilagođeno dobi, razvojnim potrebama i pojedinačnoj situaciji djeteta**, uz pedijatrijsku skrb prema potrebi, a trebalo bi ih pružiti čim nadležna tijela imaju opravdani razlog vjerovati da su djeca možda bila žrtve, uključujući djecu svjedoke **█**. Pri pružanju potpore **djeci** primarni cilj trebala bi biti prava djeteta kako su utvrđena u članku 24. Povelje.
- (69) **S obzirom na cjeloživotne posljedice nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji za djecu čiji je roditelj ubijen kao posljedica tih kaznenih djela, države članice trebale bi osigurati da takva djeca mogu u potpunosti ostvariti korist od ove Direktive, posebno putem ciljanih mjera zaštite i potpore, među ostalim tijekom svih relevantnih sudskih postupaka.**

(70) Kako bi se osigurala sigurnost djece tijekom mogućih posjeta počinitelju ili osumnjičeniku koji ima roditeljsku skrb i ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom, ***kako je utvrđeno primjenjivim pravilima nacionalnoga građanskog prava***, države članice trebale bi osigurati dostupnost neutralnih mjesta pod nadzorom, uključujući službe za zaštitu djece ili socijalne skrbi, kako bi se takvi posjeti tamo mogli odvijati u najboljem interesu djeteta. Ako je potrebno, posjeti bi se trebali odvijati u prisutnosti djelatnika službi za zaštitu djece ili socijalnih službi. Ako je potrebno osigurati privremeni smještaj, djecu bi prvenstveno trebalo smjestiti zajedno s nositeljem roditeljske skrbi koji nije počinitelj ili osumnjičenik **█**. Uvijek bi se trebao uzeti u obzir najbolji interes djeteta.

- (71) *Žrtve koje se suočavaju s intersekcijskom diskriminacijom izložene su povećanom riziku nasilja. One bi mogle uključivati žene s invaliditetom, žene s boravišnim statusom ili dozvolom uzdržavanika, migrantice bez osobnih dokumenata, tražiteljice međunarodne zaštite, žene koje bježe od ratnih sukoba, beskućnice, žene manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla, žene koje žive u ruralnim područjima, žene u prostituciji, žene s niskim prihodima, pritvorenice, lezbijke, homoseksualci, biseksualne, transseksualne ili interseksualne osobe, starije žene ili žene s poremećajima povezanim s konzumacijom alkohola i droga. Žrtve koje se suočavaju s intersekcijskom diskriminacijom trebale bi stoga dobiti posebnu zaštitu i potporu.*
- (72) *Žene s invaliditetom nerazmjerno su izložene nasilju nad ženama i nasilju u obitelji te zbog svojeg invaliditeta često imaju poteškoća u pristupu mjerama zaštite i potpore. Stoga bi države članice trebale osigurati da mogu u potpunosti ostvariti korist od prava utvrđenih u ovoj Direktivi, ravnopravno s drugim osobama, istodobno posvećujući dužnu pozornost posebnoj ranjivosti takvih žrtava i poteškoćama koje vjerojatno imaju pri traženju pomoći.*

(73) *Djelovanja za sprečavanje nasilja nad ženama i nasilja u obitelji trebala bi se temeljiti na sveobuhvatnom pristupu koji se sastoji od primarnih, sekundarnih i tercijarnih preventivnih mjera. Primarne preventivne mjere trebale bi biti usmjerene na sprečavanje nasilja i mogle bi uključivati djelovanja kao što su kampanje za podizanje svijesti i ciljane edukativne programe kako bi se u široj javnosti povećalo razumijevanje različitih pojavnosti svih oblika nasilja i njihovih posljedica te u ranoj dobi poboljšalo znanje o pristanku u međuljudskim odnosima. Sekundarne preventivne mjere trebale bi biti usmjerene na rano otkrivanje nasilja i sprečavanje njegova napredovanja ili eskalacije u ranoj fazi. Tercijarna prevencija trebala bi biti usmjerena na sprečavanje ponovnog počinjenja kaznenog djela i ponovne viktimizacije te na pravilno upravljanje posljedicama nasilja te bi mogla uključivati promicanje intervencija promatrača, centara za ranu intervenciju i intervencijskih programa.*

(74) Države članice trebale bi **poduzeti odgovarajuće** preventivne mjere. **Te mjere mogle bi uključivati** kampanje informiranja u cilju suzbijanja nasilja nad ženama i nasilja u obitelji. Prevencija **se može** odvijati i u formalnom obrazovanju, posebno jačanjem spolnog odgoja i društveno-emocionalnih kompetencija i empatije te učenjem o razvoju zdravih odnosa punih poštovanja. **Uzimajući u obzir jezične barijere i različite razine pismenosti i sposobnosti, države članice trebale bi usmjeriti ciljane mjere na skupine izložene povećanom riziku, koje uključuju djecu, vodeći pritom računa o njihovoj dobi i zrelosti, osobe s invaliditetom, osobe s poremećajima povezanim s konzumacijom alkohola i droge te lezbijke, homoseksualce te biseksualne, transrodne ili interseksualne osobe.**

- (75) Države članice trebale bi poduzeti mjere za sprečavanje razvijanja štetnih rodni stereotipa kako bi se iskorijenila ideja inferiornosti žena ili stereotipnih uloga žena i muškaraca. To bi moglo uključivati i mjere kojima je cilj osigurati da se kultura, običaji, religija, tradicija ili čast ne smatraju opravdanjem za počinjenje kaznenih djela nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji ili razlogom za blaže postupanje u slučaju počinjenja takvih djela. ***Preventivnim mjerama trebalo bi poticati muškarce i dječake da djeluju kao pozitivni uzori za potporu ravnopravnosti muškaraca i žena, ali bi ujedno za cilj trebale imati i prevladavanje stereotipa koji muškarce sprečavaju u tome da potraže pomoć u situacijama kada je nasilje usmjereno protiv njih.*** S obzirom na to da su djeca od vrlo rane dobi izložena rodni ulogama koje oblikuju njihovu percepciju sebe i utječu na njihove akademske i profesionalne odluke, kao i na očekivanja povezana s ulogama koje imaju kao žene i muškarci tijekom cijelog života, ključno je posvetiti se problemu rodni stereotipa u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.
- (76) ***Kako bi se sredstva usmjerila tamo gdje su najpotrebnija, zahtjev za poduzimanje preventivnih mjera za podizanje svijesti o sakaćenju ženskih spolnih organa i prisili na sklapanje braka te obuhvat tih mjera trebali bi odgovarati broju osoba koje su izložene riziku od tih praksi ili na koje te prakse utječu u dotičnoj državi članici.***

(77) Kako bi se osiguralo identificiranje žrtava i te da žrtve prime odgovarajuću potporu *i zaštitu*, države članice trebale bi osigurati da *službenici* koji će vjerojatno doći u kontakt sa žrtvama budu osposobljeni i dobiju ciljane informacije. *Od sudskog osoblja trebalo bi zahtijevati da prođe takvo osposobljavanje samo ako je vjerojatno da će doći u kontakt sa žrtvama i samo do razine koja odgovara razini njihova kontakta sa žrtvama. Trebalo bi promicati osposobljavanje za odvjetnike, državne odvjetnike i suce te za djelatnike koji žrtvama pružaju potporu ili usluge restorativne pravde. To osposobljavanje trebalo bi uključivati, prema potrebi, osposobljavanje o posebnim službama za potporu na koje bi trebalo uputiti žrtve ili specijalizirano osposobljavanje kada je njihov rad usredotočen na žrtve s posebnim potrebama i posebno psihološko osposobljavanje.* Osposobljavanjem bi se trebao obuhvatiti rizik od zastrašivanja te ponovljene i sekundarne viktimizacije i njihovo sprečavanje te dostupnost mjera zaštite i potpore za žrtve. Kako bi se spriječili i na odgovarajući način riješili slučajevi seksualnog uznemiravanja na radnome mjestu, osposobljavanje bi trebale proći i osobe na nadzornim funkcijama, *ako je seksualno uznemiravanje na radnome mjestu posebno kriminalizirano na temelju nacionalnog prava. Te bi osobe* također trebale *primiti informacije* o riziku od nasilja trećih strana. „Nasilje trećih strana” odnosi se na nasilje koje bi osoblje moglo pretrpjeti na radnome mjestu od osoba koje nisu suradnici, i uključuje, na primjer, slučajeve medicinskih sestara koje seksualno uznemiravaju pacijenti.

- (78) ***Kako bi se uspostavio sveobuhvatan pristup sprečavanju i suzbijanju svih oblika nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, države članice trebale bi osigurati da relevantni službenici i stručnjaci prođu osposobljavanje o koordiniranoj multidisciplinarnoj suradnji, kako bi se osiguralo da relevantna vladina tijela i druga tijela brzo rješavaju predmete i da relevantni stručnjaci, među ostalim u području medicinskih, pravnih, obrazovnih ili socijalnih usluga, budu uključeni u rješavanje takvih predmeta. Na državama članicama je da odluče kako će organizirati takva osposobljavanja. Obveze iz ove Direktive ne bi se smjele tumačiti kao upletanje u autonomiju visokoškolskih ustanova.***
- (79) Kak bi se suzbilo nedovoljno prijavljivanje, države članice trebale bi se povezati s tijelima tijelima za izvršavanje zakonodavstva u osmišljavanju osposobljavanja, posebno u vezi sa štetnim rodnim stereotipima, ali i u sprečavanju kaznenih djela, s obzirom na njihov uobičajeni bliski kontakt sa skupinama koje su izložene riziku od nasilja i žrtvama.

- (80) Trebalo bi uspostaviti intervencijske programe kako bi se spriječio i sveo na najmanju moguću mjeru rizik od **počinjenja** kaznenih djela nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji **ili ponovnog počinjenja**. **Intervencijske programe trebali bi provoditi osposobljeni i kvalificirani stručnjaci**. Intervencijski programi bi posebno trebali biti usmjereni na **osiguravanje sigurnih odnosa i** poučavanje počinitelja ili onih za koje postoji rizik od počinjenja kaznenih djela tome kako da u međuljudskim odnosima prihvate nenasilno ponašanje i da se suprotstave nasilnim obrascima ponašanja. **Države članice mogle bi se koristiti zajedničkim standardima i smjernicama za intervencijske programe pripremljenima od strane Europskog instituta za ravnopravnost spolova.**
- (81) **Informacije o dostupnim intervencijskim programima trebale bi se dati počinitelju ili osumnjičeniku za nasilje obuhvaćeno ovom Direktivom koji podliježe hitnom nalogu za udaljavanje, nalogu o zabrani približavanju ili nalogu o zaštiti.**
- (82) **Kada je riječ o kaznenim djelima koja se smatraju silovanjem, počinitelje bi trebalo poticati na sudjelovanje u intervencijskim programima radi smanjivanja rizika od ponavljanja kaznenog djela.**

(83) *Države članice trebale bi donijeti i provesti djelotvorne, sveobuhvatne i koordinirane politike koje obuhvaćaju sve relevantne mjere za sprečavanje i suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama i nasilja u obitelji. Te bi politike u središte svih mjera trebale staviti prava žrtava. Države članice trebale bi imati diskrecijsko pravo odlučiti koja su tijela određena ili uspostavljena kao službena tijela odgovorna za koordinaciju, provedbu, praćenje i ocjenjivanje politika i mjera za sprečavanje i suzbijanje svih oblika nasilja obuhvaćenih ovom Direktivom, u skladu s načelom postupovne autonomije država članica, pod uvjetom da ta tijela imaju potrebne nadležnosti za obavljanje zadaća predviđenih ovom Direktivom. Države članice trebale bi osigurati koordinaciju politika najmanje na središnjoj razini, te, prema potrebi, na regionalnoj ili lokalnoj razini, u skladu s nacionalnim pravom i ne dovodeći u pitanje raspodjelu nadležnosti u dotičnoj državi članici. Ta bi koordinacija mogla biti dio nacionalnih akcijskih planova.*

- (84) *Organizacije civilnog društva, uključujući nevladine organizacije koje rade sa žrtvama, obuhvaćaju širok raspon aktera s različitim ulogama i mandatima. Takve organizacije pružaju vrijedno stručno znanje te bi njihovo sudjelovanje i doprinosi mogli biti korisni tijekom osmišljavanja, provedbe i povezanih postupaka praćenja vladinih politika.*
- (85) *U okviru napora za suzbijanje nasilja nad ženama i nasilja u obitelji države članice trebale bi donijeti nacionalne akcijske planove.*

(86) Kako bi se osiguralo da žrtve kaznenih djela nasilja na internetu definiranih ovom Direktivom mogu djelotvorno ostvariti svoja prava na uklanjanje nezakonitih materijala povezanih s takvim kaznenim djelima, države članice trebale bi poticati *samoregulatornu* suradnju među *relevantnim pružateljima usluga posredovanja*. Kako bi se osiguralo rano otkrivanje takvih materijala i djelotvorno rješavanje problema te odgovarajuća pomoć i potpora žrtvama tih kaznenih djela, države članice isto bi tako trebale olakšati uspostavu dobrovoljnih samoregulatornih mjera ili povećati *razinu svijesti* o takvim mjerama koje već postoje, kao što su kodeksi ponašanja. *Takvim bi olakšavanjem trebale biti obuhvaćene samoregulatorne mjere* za otkrivanje sustavnih rizika, *osobito kako bi se ojačali mehanizmi osmišljeni za rješavanje* problema nasilja na internetu i *poboljšalo* osposobljavanje zaposlenika takvih pružatelja usluga posredovanja koji *sudjeluju u sprečavanju nasilja i pružaju pomoć i potporu* žrtvama. *Takvim bi se samoregulatornim mjerama moglo dopuniti djelovanje na razini Unije, posebno u okviru Uredbe (EU) 2022/2065.*

- (87) ***Razmjena najboljih praksi i savjetovanje u pojedinačnim slučajevima, u okviru mandata Eurojusta, Europske pravosudne mreže u kaznenim stvarima i drugih relevantnih agencija Unije, mogli bi biti od velike koristi za sprečavanje i suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama i nasilja u obitelji.***
- (88) Politike za odgovarajuću borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji mogu se oblikovati samo na temelju sveobuhvatnih i usporedivih razvrstanih podataka. Kako bi se djelotvorno pratila kretanja u državama članicama, ***države članice pozivaju se i da redovito provode ispitivanja. Pri tome bi se mogla primijeniti usklađena metodologija Komisije (Eurostata).***
- (89) Države članice trebale bi osigurati da su podaci koji se prikupljaju za potrebe ove Direktive ograničeni na ono što je nužno u odnosu na potporu praćenju raširenosti i trendova nasilja nad ženama i nasilja u obitelji te za osmišljavanje novih strategija politike u tom području. ***Države članice trebale bi dostavljati zatražene podatke Europskom institutu za ravnopravnost spolova kako bi se omogućila usporedivost, procjena i analiza tih podataka na razini Unije.***

- (90) Svaka obrada osobnih podataka koja se provodi na temelju ove Direktive, uključujući razmjenu ili prijenos osobnih podataka do strane nadležnih tijela mora se provoditi u skladu s Uredbom (EU) 2016/679 te direktivama (EU) 2002/58/EZ¹³ i 2016/680¹⁴ Europskog parlamenta i Vijeća. Svaka obrada osobnih podataka od strane institucija, tijela, ureda ili agencija Unije *mora se* provoditi u skladu s uredbama (EU) 2016/794¹⁴, (EU) 2018/1725¹⁵ i (EU) 2018/1727¹⁶ Europskog parlamenta i Vijeća ili svim drugim primjenjivim pravilima Unije o zaštiti podataka.

¹³ Direktiva 2002/58/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. srpnja 2002. o obradi osobnih podataka i zaštiti privatnosti u području elektroničkih komunikacija (Direktiva o privatnosti i elektroničkim komunikacijama) (SL L 201, 31.7.2002., str. 37.).

¹⁴ Uredba (EU) 2016/794 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2016. o Agenciji Europske unije za suradnju tijela za izvršavanje zakonodavstva (Europol) te zamjeni i stavljanju izvan snage odluka Vijeća 2009/371/PUP, 2009/934/PUP, 2009/935/PUP, 2009/936/PUP i 2009/968/PUP (SL L 135, 24.5.2016., str. 53.).

¹⁵ Uredba (EU) 2018/1725 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2018. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka u institucijama, tijelima, uredima i agencijama Unije i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 45/2001 i Odluke br. 1247/2002/EZ (SL L 295, 21.11.2018., str. 39.).

¹⁶ Uredba (EU) 2018/1727 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. studenoga 2018. o Agenciji Europske unije za suradnju u kaznenom pravosuđu (Eurojust) te zamjeni i stavljanju izvan snage Odluke Vijeća 2002/187/PUP (SL L 295, 21.11.2018., str. 138.).

- (91) ***Ovom se Direktivom utvrđuju minimalna pravila te su države članice stoga slobodne donijeti ili zadržati stroža kaznenopravna pravila o definiranju kaznenih djela i kazni u području nasilja nad ženama. Kada je riječ o odredbama ove Direktive koje se odnose na prava žrtava, države članice mogu uvesti ili zadržati odredbe s višim standardima, uključujući one kojima se žrtvama pruža viša razina zaštite i potpore.***
- (92) S obzirom na to da cilj ove Direktive, odnosno sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama i nasilja u obitelji u cijeloj Uniji na temelju zajedničkih minimalnih pravila, ne mogu dostatno ostvariti države članice, nego se zbog opsega i učinaka predviđenih mjera on na bolji način može ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti utvrđenim u članku 5. UEU-a. U skladu s načelom proporcionalnosti utvrđenim u tom članku, ova Direktiva ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tog cilja.

- (93) U skladu s člankom 3. Protokola br. 21 o stajalištu Ujedinjene Kraljevine i Irske s obzirom na područje slobode, sigurnosti i pravde, priloženog UEU-u i UFEU-u, Irska je pismom od **22. lipnja 2022.** obavijestila da želi sudjelovati u donošenju i primjeni ove Direktive.
- (94) U skladu s člancima 1. i 2. Protokola br. 22 o stajalištu Danske, priloženog UEU-u i UFEU-u, Danska ne sudjeluje u donošenju ove Direktive te ona za nju nije obvezujuća niti se na nju primjenjuje.
- (95) Provedeno je savjetovanje s Europskim nadzornikom za zaštitu podataka u skladu s člankom 42. stavkom 1. Uredbe (EU) 2018/1725 te je on dao mišljenje **5. travnja 2022.**,

DONIJELI SU OVU DIREKTIVU:

POGLAVLJE 1.
OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Predmet i područje primjene

1. Ovom se Direktivom utvrđuju pravila za sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama i nasilja u obitelji. Utvrđuju se minimalna pravila u odnosu na:
 - (a) definiranje kaznenih djela i kazni u području seksualnog iskorištavanja žena i djece te računalnog kriminaliteta;
 - (b) prava žrtava svih oblika nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji prije, tijekom *i odgovarajuće razdoblje* nakon kaznenog postupka;
 - (c) zaštitu *i* potporu žrtvama, *prevenciju i ranu intervenciju*.
2. ***Poglavlja od 3. do 7. primjenjuju se na sve žrtve kaznenih djela nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, bez obzira na njihov rod. Takvim se žrtvama smatraju sve žrtve radnji koje su kriminalizirane na temelju poglavlja 2. te žrtve svih drugih radnji nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji koje su kriminalizirane na temelju drugih pravnih akata Unije ili nacionalnog prava.***

Članak 2.

Definicije

Za potrebe ove Direktive, primjenjuju se sljedeće definicije:

- (a) „nasilje nad ženama” znači sve **radnje rodno uvjetovanog nasilja** usmjerenog protiv žene ili djevojčice zato što je žena ili djevojčica ili koje nerazmjerno pogađa žene ili djevojčice, **koja dovedu do, ili će vjerojatno dovesti do tjelesne, seksualne, psihičke ili ekonomske štete ili patnje, uključujući prijetnje takvim radnjama, prisilu ili proizvoljno oduzimanje slobode, bez obzira na to događa li se u javnom ili privatnom životu;**
- (b) „nasilje u obitelji” znači sve radnje **fizičkog, seksualnog, psihičkog ili ekonomskog nasilja** do kojih dolazi unutar obitelji ili kućanstva, neovisno o biološkim ili pravnim obiteljskim vezama, ili između bivših ili sadašnjih bračnih drugova ili partnera, bez obzira na to dijeli li počinitelj ili je dijelio boravište sa žrtvom;
- (c) „žrtva” znači svaka osoba, bez obzira na njezin rod **, koja je pretrpjela štetu izravno uzrokovanu nasiljem nad ženama ili nasiljem u obitelji, uključujući djecu koja su pretrpjela štetu jer svjedočila nasilju u obitelji;**

(d) *„pružatelj usluga smještaja informacija na poslužitelju”* znači pružatelj usluge smještaja informacija na poslužitelju kako je definirano u članku 3. točki (g) *podtočki iii.* Uredbe (EU) 2022/2065;

(e) *„pružatelj usluga posredovanja”* znači *pružatelj usluge posredovanja kako je definirano u članku 3. točki (g) Uredbe (EU) 2022/2065;*

█

(f) „dijete” znači svaka osoba mlađa od 18 godina;

█

(g) „uzdržavanik” znači dijete žrtve ili svaka osoba, osim počinitelja ili osumnjičenika, koja živi u istom kućanstvu sa žrtvom i kojoj žrtva pruža skrb i potporu;

- (h) **„nadležno tijelo” znači svako javno tijelo koje je u skladu s nacionalnim pravom određeno nadležnim za obavljanje dužnosti kako je predviđeno ovom Direktivom.**

POGLAVLJE 2.

KAZNENA DJELA SEKSUALNOG ISKORIŠTAVANJA ŽENA I DJECE TE RAČUNALNI KRIMINALITET

Članak 3.

Sakaćenje ženskih spolnih organa

Države članice osiguravaju da je sljedeće namjerno postupanje kažnjivo kao kazneno djelo:

- (a) odstranjivanje, obrezivanje ili izvršavanje bilo kojeg drugog sakaćenja cijelih ili bilo kojeg dijela velikih stidnih usana, malih stidnih usana ili klitorisa;
- (b) prisiljavanje ili utjecanje na ženu ili djevojčicu da se podvrgne bilo kojoj od radnji navedenih u točki (a).

Članak 4.

Prisila na sklapanje braka

Države članice osiguravaju da je sljedeće namjerno postupanje kažnjivo kao kazneno djelo:

- (a) prisiljavanje odrasle osobe ili djeteta da stupi u brak;*
- (b) mamljenje odrasle osobe ili djeteta da stupi na državno područje zemlje koja nije ona u kojoj boravi u svrhu prisiljavanja te odrasle osobe ili djeteta da stupi u brak.*

Članak 5.

Dijeljenje intimnog ili manipuliranog materijala bez pristanka

1. Države članice osiguravaju da je sljedeće namjerno postupanje kažnjivo kao kazneno djelo:

- (a) stavljanje slika, videozapisa ili **sličnih** materijala koji prikazuju **seksualno eksplicitne** aktivnosti ili intimne dijelove tijela osobe **na raspolaganje javnosti putem informacijskih i komunikacijskih tehnologija bez pristanka te osobe, ako je vjerojatno da će takvo postupanje toj osobi prouzročiti ozbiljnu štetu;***

- (b) izrada, **manipulacija ili izmjena** slika, videozapisa ili sličnih materijala tako da se na njima čini kao da je osoba uključena u **seksualno eksplicitne** aktivnosti i zatim njihovo stavljanje na raspolaganje **javnosti** putem informacijskih i komunikacijskih tehnologija, **bez pristanka te osobe, ako je vjerojatno da će takvo postupanje toj osobi prouzročiti ozbiljnu štetu**;
- (c) prijetnja postupanjem iz točaka (a) ili (b) kako bi se osobu prisililo da izvrši ili prihvati određenu radnju ili se suzdrži od nje.

2. ***Stavak 1. točke (a) i (b) ovog članka ne utječu na obvezu poštovanja prava, sloboda i načela iz članka 6. UEU-a i primjenjuje se ne dovodeći u pitanje temeljna načela povezana sa slobodom izražavanja i informiranja te slobodom umjetnosti i znanosti, kako su provedena u pravu Unije ili nacionalnom pravu.***

Članak 6.

Uhođenje na internetu

Države članice osiguravaju da je namjerno postupanje opetovanog ili kontinuiranog stavljanja osobe pod nadzor, bez pristanka te osobe ili zakonskog ovlaštenja za to, putem informacijskih i komunikacijskih tehnologija, radi praćenja ili motrenja kretanja i aktivnosti te osobe, **ako je vjerojatno da će takvo postupanje toj osobi prouzročiti ozbiljnu štetu, kažnjivo kao kazneno djelo.**

Članak 7.

Uznemiravanje na internetu

Države članice osiguravaju da je sljedeće namjerno postupanje kažnjivo kao kazneno djelo:

- (a) ***opetovano ili kontinuirano prijeteće postupanje usmjereno*** protiv određene osobe, ***baremako takvo postupanje uključuje prijeteće počinjenja kaznenih djela,*** putem informacijskih i komunikacijskih tehnologija, ***ako je vjerojatno da će takvo postupanje prouzročiti ozbiljan strah te osobe za vlastitu sigurnost ili za sigurnost uzdržavanika;***

- (b) *javno dostupno prijeteće ili uvredljivo postupanje, zajedno s drugim osobama, putem informacijskih i komunikacijskih tehnologija, usmjereno protiv osobe, ako je vjerojatno da će takvo postupanje toj osobi prouzročiti ozbiljnu psihološku štetu;*
- (c) *nezatraženo slanje, putem informacijskih i komunikacijskih tehnologija, slike, videozapisa ili drugog sličnog materijala koji osobi prikazuje spolne organe, ako je vjerojatno da će takvo postupanje toj osobi prouzročiti ozbiljnu psihološku štetu;*
- (d) *stavljanje na raspolaganje javnosti, putem informacijskih i komunikacijskih tehnologija, materijala koji sadržava osobne podatke osobe, bez pristanka te osobe, u svrhu poticanja drugih osoba da toj osobi uzrokuju tjelesnu ili ozbiljnu psihološku štetu.*

Članak 8.

Poticanje na nasilje ili mržnju na internetu

1. Države članice osiguravaju da je namjerno poticanje na nasilje ili mržnju protiv skupine osoba ili pripadnika takve skupine definirane na temelju **█** roda javnim **širenjem**, putem informacijskih i komunikacijskih tehnologija, materijala koji uključuje takvo poticanje kažnjivo kao kazneno djelo.
2. ***Za potrebe stavka 1. države članice mogu odabrati kazniti samo postupanje koje je ili izvršeno na način koji će vjerojatno remetiti javni red ili koje je prijeteće, zlostavljačko ili uvredljivo.***

Članak 9.

Poticanje, pomaganje i pokušaj

1. Države članice osiguravaju da je poticanje ■ na počinjenje bilo kojeg kaznenog djela iz *članaka od 3. do 6. i članka 7. prvog stavka točke (b)* kažnjivo kao kazneno djelo.
2. *Države članice osiguravaju da je pomaganje počinjenja bilo kojeg kaznenog djela iz članka 3. prvog stavka točke (a) i članaka od 4. do 8. kažnjivo kao kazneno djelo.*
3. Države članice osiguravaju da je pokušaj počinjenja bilo kojeg kaznenog djela iz članaka 3. i 4. kažnjiv kao kazneno djelo.

Članak 10.

Kazne

1. Države članice osiguravaju da su kaznena djela iz članaka od 3. do 9. kažnjiva učinkovitim, proporcionalnim i odvraćajućim kaznama.
2. Države članice osiguravaju da su kaznena djela iz članka 3. kažnjiva kaznom zatvora u najduljem trajanju od najmanje pet godina .
3. ***Države članice osiguravaju da su kaznena djela iz članka 4. kažnjiva kaznom zatvora u najduljem trajanju od najmanje tri godine.***
4. Države članice osiguravaju da su kaznena djela iz članaka ***5. i 6., članka 7. stavka 1. točaka (a), (b) i (d)*** i članka 8. kažnjiva kaznom zatvora u najduljem trajanju od najmanje ***jedne godine.***

Članak 11.

Otegotne okolnosti

U mjeri u kojoj sljedeće okolnosti nisu dio konstitutivnih elemenata kaznenih djela iz članaka od 3. do 8., države članice *poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da se u odnosu na relevantna kaznena djela iz tih članaka jedna ili više sljedećih okolnosti mogu, u skladu s nacionalnim pravom, smatrati otegotnim okolnostima:*

- (a) kazneno djelo ili drugo kazneno djelo nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji počinjeno je opetovano;
- (b) kazneno djelo počinjeno je protiv osobe koja je zbog posebnih okolnosti postala ranjiva, kao što su zavisnost ili tjelesni, mentalni, intelektualni ili osjetilni invaliditet ;
- (c) kazneno djelo počinjeno je protiv djeteta;
- (d) kazneno djelo počinjeno je u nazočnosti djeteta;
- (e) kazneno djelo počinile su dvije ili više osoba zajedničkim djelovanjem;

- (f) kaznenom djelu prethodilo je nasilje ekstremnog intenziteta ili je djelo popraćeno takvim nasiljem;
- (g) kazneno djelo počinjeno je uz uporabu oružja ili uz prijetnju uporabom oružja;
- (h) kazneno djelo počinjeno je uz uporabu sile ili uz prijetnju uporabom sile ili s pomoću prisile;
- (i) **postupanje je uzrokovalo** smrt ─ žrtve ili tešku tjelesnu ili psihološku štetu za žrtvu;
- (j) počinitelj je prethodno bio osuđivan za kaznena djela iste vrste;
- (k) kazneno djelo počinjeno je protiv bivšeg ili sadašnjeg bračnog druga ili partnera;
- (l) kazneno djelo počinio je član obitelji ili osoba koja živi sa žrtvom;

(m) kazneno djelo počinjeno je zlouporabom priznatog položaja povjerenja, autoriteta ili utjecaja;

■

(n) *kazneno djelo počinjeno je protiv određene osobe zato što je ta osoba javni predstavnik, novinar ili borac za ljudska prava;*

(o) *namjera kaznenog djela bila je očuvanje ili vraćanje tzv. „časti” osobe, obitelji, zajednice ili druge slične skupine;*

(p) *namjera kaznenog djela bila je kazniti žrtvu za njezinu seksualnu orijentaciju, rod, boju kože, religiju, socijalno podrijetlo ili politička uvjerenja.*

Članak 12.

Nadležnost

1. Svaka država članica poduzima potrebne mjere kako bi uspostavila svoju nadležnost za kaznena djela iz članka od 3. do 9.:
 - (a) ako je kazneno djelo u cijelosti ili djelomično počinjeno na njezinu državnom području; ili
 - (b) ako je počinitelj njezin državljanin.
2. Država članica obavještuje Komisiju ako odluči proširiti svoju nadležnost nad kaznenim djelima iz članka od 3. do 9. koja su počinjena izvan njezina državnog područja:
 - (a) ako je kazneno djelo počinjeno protiv njezina državljanina ili osobe koja ima uobičajeno boravište na njezinu državnom području; ili
 - (b) ako počinitelj ima uobičajeno boravište na njezinu državnom području.

3. Države članice osiguravaju da su njihovom nadležnošću uspostavljenom za kaznena djela iz članaka od 5. do 9. obuhvaćene situacije u kojima je kazneno djelo počinjeno putem informacijske i komunikacijske tehnologije kojoj se pristupa s njihova državnog područja, bez obzira na to ima li pružatelj usluga posredovanja sjedište na njihovu državnom području.
4. U slučajevima iz stavka 1. točke (b) ovog članka svaka država članica osigurava da njezina nadležnost **uspostavljena nad kaznenim djelima iz članaka 3. i 4.** ne podliježe uvjetu da je ponašanje iz tih članaka kažnjivo kao kazneno djelo u državi u kojoj je izvršeno.
5. U slučajevima iz stavka 1. točke (b) države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da izvršavanje njihove nadležnosti ne podliježe uvjetu da kazneni progon može započeti samo nakon prijave žrtve u mjestu počinjenja kaznenog djela ili nakon što država mjesta u kojem je kazneno djelo počinjeno podnese prijavu.

Članak 13.

Rokovi zastare

1. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi predvidjele rok zastare kojim se omogućuju istraga, kazneni progon, sudski postupak i donošenje presude za kaznena djela iz članka od 3. do 9. tijekom dovoljno dugog razdoblja nakon počinjenja tih kaznenih djela, *s ciljem djelotvornog postupanja u pogledu tih kaznenih djela. Rok zastare odgovara težini dotičnog kaznenog djela.*

■

2. Ako je žrtva dijete, rok zastare *za kaznena djela iz članka 3.* počinje teći najranije nakon što žrtva navrší 18 godina.

POGLAVLJE 3.
ZAŠTITA ŽRTAVA I PRISTUP PRAVOSUĐU

Članak 14.

Prijavljivanje nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji

1. Uz prava žrtava pri podnošenju prijave na temelju članka 5. Direktive 2012/29/EU, države članice osiguravaju da žrtve mogu nadležnim tijelima prijaviti **radnje** nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji **kanalima koji su pristupačni, jednostavni za upotrebu, sigurni i lako dostupni**. To uključuje, **barem za kaznena djela na internetu iz članaka od 5. do 8. ove Direktive**, mogućnost prijavljivanja **na internetu ili putem drugih dostupnih i sigurnih informacijskih i komunikacijskih tehnologija, ne dovodeći u pitanje nacionalna postupovna pravila u pogledu formaliziranja prijavljivanja na internetu**.

Države članice osiguravaju da mogućnost prijavljivanja na internetu ili putem drugih **dostupnih i sigurnih** informacijskih i komunikacijskih tehnologija **uključuje** mogućnost podnošenja dokaza sredstvima utvrđenima u prvom podstavku, **ne dovodeći u pitanje nacionalna postupovna pravila u pogledu formaliziranja podnošenja dokaza**.

2. ***Države članice osiguravaju da žrtve imaju pristup pravnoj pomoći u skladu s člankom 13. Direktive 2012/29/EU. Države članice mogu proširiti pravnu pomoć na žrtve pri prijavljivanju kaznenih djela, ako je to predviđeno nacionalnim pravom.***
3. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi potaknule svaku osobu koja u dobroj vjeri zna ili sumnja da je došlo do radnji nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji ili da se očekuju **█** radnje nasilja, ***da nadležnim tijelima prijavi takve radnje bez straha od negativnih posljedica.***
4. Države članice osiguravaju da **█** zdravstveni djelatnici ***koji podliježu obvezama u pogledu povjerljivosti mogu prijaviti*** nadležnim tijelima ako imaju opravdane razloge vjerovati da postoji neposredna opasnost da će teška tjelesna šteta biti nanesena osobi kao rezultat **█** nasilja ***nad ženama ili nasilja u obitelji*** **█** .

5. *Države članice osiguravaju da, ako je žrtva djeteta, ne dovodeći u pitanje pravila o odvjetničkoj tajni ili, ako je tako predviđeno nacionalnim pravom, ispovjednoj tajni ili istovrijednim načelima, stručne osobe koje podliježu obvezama povjerljivosti na temelju nacionalnog prava mogu prijaviti nadležnim tijelima ako imaju opravdane razloge vjerovati da je djetetu nanesena teška tjelesna šteta kao rezultat nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji.*

6. Ako djeca prijavljuju radnje nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji **nadležnim tijelima**, države članice osiguravaju da postupci prijavljivanja budu sigurni i povjerljivi te osmišljeni i dostupni na način i na jeziku prilagođenom djeci, u skladu s njihovom dobi i zrelošću.

Države članice osiguravaju da stručnjaci osposobljeni za rad s djecom pomažu u postupcima prijavljivanja kako bi se osiguralo da su u najboljem interesu djeteta.

Države članice osiguravaju da, *ako je u djelo nasilja uključen nositelj roditeljske skrbi*, mogućnost djeteta da prijavi djelo ne bude uvjetovana pristankom nositelja roditeljske skrbi *te da nadležna tijela poduzmu mjere potrebne za zaštitu sigurnosti djeteta prije nego što se ta osoba obavijesti o prijavi.*

█

Članak 15.

Istraga i kazneni progon

1. Države članice osiguravaju da osobe, jedinice ili službe koje istražuju i kazneno progone radnje nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji imaju ***odgovarajuće stručno znanje o tim pitanjima*** i da na raspolaganju imaju djelotvorne istražne alate radi učinkovite istrage i kaznenog progona takvih radnji, posebno u svrhe prikupljanja, analize i osiguravanja elektroničkih dokaza u slučajevima ***kaznenih djela na internetu iz članaka od 5. do 8.***
2. Države članice osiguravaju da se prijavljene ***radnje*** nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji bez odgode obrade i prenesu nadležnim tijelima ***za potrebe istrage i kaznenog progona te, prema potrebi, za donošenje mjera zaštite u skladu s člankom 19.***

3. *Ako nadležna tijela imaju opravdane razloge za sumnjati da je možda počinjeno kazneno djelo, ona bez nepotrebne odgode učinkovito istražuju, nakon primljene pritužbe ili na vlastitu inicijativu, radnje nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji. Moraju osigurati službeno evidentiranje i očuvati evidenciju relevantnih nalaza i dokaze u skladu s nacionalnim pravom.*
4. *Kako bi pomogla u dobrovoljnom osiguravanju dokaza, posebno u slučajevima seksualnog nasilja, nadležna tijela bez nepotrebne odgode usmjeravaju žrtve na relevantne zdravstvene djelatnike ili na službe za potporu iz članaka 25., 26. i 27., koji su specijalizirani za pomaganje u osiguravanju dokaza. Žrtve se obavještavaju o važnosti prikupljanja tih dokaza što je ranije moguće.*
5. Države članice osiguravaju da istrage ili progon *radnji silovanja* ne ovise o prijavi ili kaznenoj prijavi žrtve ili njezina zastupnika te da se kazneni postupak *ne obustavlja samo zato što su* prijava ili kaznena prijava povučene.

Članak 16.

Pojedinačna procjena radi utvrđivanja potreba zaštite žrtava

1. ***Uz zahtjeve*** u pogledu pojedinačne procjene iz članka 22. Direktive 2012/29/EU, države članice osiguravaju, ***barem u pogledu žrtava seksualnog nasilja i nasilja u obitelji, ispunjavanje zahtjeva*** utvrđenih u ovom članku.
2. ***U najranijoj mogućoj fazi***, na primjer u trenutku kada žrtva prvi put stupi u kontakt s nadležnim tijelima ***ili što je prije moguće nakon što žrtva prvi put stupi u kontakt s njima, posebne potrebe žrtve za zaštitom utvrđuju se na temelju pojedinačne procjene, prema potrebi u suradnji sa svim relevantnim nadležnim tijelima.***

3. Pojedinačna procjena iz stavka 2. usmjerena je na rizik koji potječe od počinitelja ili osumnjičenika. ***Taj rizik može uključivati bilo što od sljedećeg:***
- (a) rizik od ponovljenog nasilja;
 - (b) rizik od tjelesnih ozljeda ***ili psihološke štete***;
 - (c) ***moгуćnost*** uporabe oružja ***i pristupa oružju***;
 - (d) činjenica da počinitelj ili osumnjičenik živi sa žrtvom;
 - (e) zlouporaba droga ili alkohola od strane počinitelja ili osumnjičenika;
 - (f) zlostavljanje djece;
 - (g) problemi s mentalnim zdravljem; ili
 - (h) uhođenje.

4. U **pojedi**načnoj procjeni iz stavka 2. uzimaju se u obzir pojedinačne okolnosti žrtve, uključujući i činjenicu doživljava li žrtva diskriminaciju na temelju kombinacije spola i bilo koje druge osnove **diskriminacije kako su navedene u članku 21. Povelje („interseksijska diskriminacija”)**, te se stoga suočava s povećanim rizikom od nasilja, kao i žrtvino vlastito viđenje i procjena situacije. Provodi se u najboljem interesu žrtve, pri čemu se posebna pozornost posvećuje potrebi izbjegavanja sekundarne ili ponovljene viktimizacije.
5. Države članice osiguravaju da **nadležna tijela poduzimaju** odgovarajuće mjere, **uzimajući u obzir** pojedinačnu procjenu iz stavka 2. **Takve mjere mogu uključivati:**
- (a) mjere **na temelju** članaka 23. i 24. Direktive 2012/29/EU;
 - (b) izdavanje hitnih naloga za udaljavanje, naloga o zabrani približavanja i naloga o zaštiti u skladu s člankom 19. ove Direktive;
 - (c) mjere, osim onih navedenih u točkama (a) i (b) ovog stavka, za upravljanje ponašanjem počinitelja ili osumnjičenika, posebno na temelju članka 37. ove Direktive.

6. ***Prema potrebi***, pojedinačna procjena iz stavka 2. provodi se u suradnji s ***drugim*** relevantnim nadležnim tijelima, ovisno o fazi postupka, i relevantnim službama za potporu kao što su centri za zaštitu žrtava, ***specijalizirane službe, socijalne službe, zdravstveni djelatnici***, skloništa, ***specijalizirane službe za potporu i drugi relevantni dionici***.
7. Nadležna tijela ***preispituju*** pojedinačnu procjenu iz stavka 2. u redovitim vremenskim razmacima ***i, prema potrebi, donose nove i ažuriraju postojeće*** mjere zaštite ***u skladu sa stavkom 5., kako bi osigurala da se mjere zaštite odnose na aktualnu situaciju žrtve***.
8. Pretpostavlja se da uzdržavanici imaju posebne potrebe zaštite i bez da se podvrgavaju pojedinačnoj procjeni iz stavka 2., ***osim ako postoje naznake da nemaju posebne potrebe zaštite***.

Članak 17.

Pojedinačna procjena potreba žrtava za potporom

1. Države članice osiguravaju da, uzimajući u obzir pojedinačnu procjenu iz članka 16., nadležna tijela procjenjuju *pojedinačne potrebe* žrtve *za potporom kako je predviđeno u poglavlju 4. Nadležna tijela procjenjuju* pojedinačne potrebe *uzdržavanika* za potporom kako je predviđeno u poglavlju 4., *osim ako postoje naznake da nemaju posebne potrebe za potporom.*
2. Članak 16. stavci 4., **6. i 7. primjenjuju se** na pojedinačnu procjenu potreba *žrtava* za potporom iz stavka 1. ovog članka.

Članak 18.

Upućivanje službama za potporu

1. Ako su procjenama iz članka 16. i 17. utvrđene posebne potrebe za potporom ili zaštitom ili ako žrtva zatraži potporu, države članice osiguravaju da službe za potporu, *kao što su specijalizirane službe za potporu, u suradnji s nadležnim tijelima*, stupe u kontakt sa žrtvama kako bi im ponudile potporu *vodeći računa o njihovoj sigurnosti. Države članice mogu uvjetovati takvo stupanje u kontakt pristankom žrtve.*
2. Nadležna tijela *bez nepotrebne odgode* i koordinirano odgovaraju na *zahtjev žrtve* za zaštitu i potporu.
3. Države članice osiguravaju da, ako je to potrebno, *nadležna tijela* mogu uputiti djecu žrtve ■ na službe za potporu, *prema potrebi* bez prethodnog pristanka nositelja roditeljske skrbi.

4. Ako je to potrebno kako bi se osiguralo da žrtva dobije odgovarajuću potporu i zaštitu, države članice osiguravaju **da nadležna tijela** relevantnim službama za potporu **prenesu** relevantne osobne podatke o žrtvi i situaciji **žrtve**. Takvi se podaci prenose na povjerljiv način. **Države članice mogu uvjetovati prijenos takvih podataka pristankom žrtve.**
5. Službe za potporu pohranjuju osobne podatke onoliko dugo koliko je potrebno za pružanje usluga potpore, a u svakom slučaju ne dulje od **pet godina** nakon posljednjeg kontakta između službe za potporu i žrtve.

Članak 19.

Hitni nalozi za udaljavanje, nalozi o zabrani približavanja i nalozi o zaštiti

1. Države članice osiguravaju da se u situacijama neposredne opasnosti za zdravlje ili sigurnost žrtve ili uzdržavanika nadležnim tijelima **dodjeljuje ovlast da bez nepotrebne odgode** izdaju naloge upućene počinitelju ili osumnjičeniku za djelo nasilja obuhvaćeno ovom Direktivom kojima se počinitelju ili osumnjičeniku nalaže da napuste boravište žrtve ili uzdržavanika na dovoljno razdoblje i kojima se počinitelju ili osumnjičeniku zabranjuje da dolazi na **to boravište ili da mu se približava na udaljenost manju od propisane**, da dolazi na radno mjesto žrtve ili na bilo koji način kontaktira žrtvu ili uzdržavanike.

Nalozi iz prvog podstavka ovog stavka imaju trenutni učinak i ne ovise o tome je li žrtva prijavila kazneno djelo **ili o pokretanju pojedinačne procjene u skladu s člankom 16.**

2. Države članice osiguravaju da se nadležnim tijelima **dodjeljuje ovlast da** izdaju naloge o zabrani približavanja ili naloge o zaštiti kako bi se žrtvama pružila **zaštita onoliko dugo koliko je potrebno** od svih radnji nasilja obuhvaćenih ovom Direktivom **.**

3. ***Ako je žrtva odrasla osoba, države članice mogu zahtijevati, u skladu sa svojim nacionalnim pravom, da se hitni nalozi za udaljavanje, nalozi o zabrani približavanja i nalozi o zaštiti kako je predviđeno u stavcima 1. i 2. izdaju na zahtjev žrtve.***
4. Države članice osiguravaju da, ***ako je to relevantno za sigurnost žrtve***, nadležna tijela obavješćuju žrtve o mogućnosti podnošenja zahtjeva za hitno izdavanje naloga o udaljavanju, naloga o zabrani približavanja ili naloga o zaštiti, te o mogućnosti traženja prekograničnog priznavanja naloga o zaštiti u skladu s Direktivom 2011/99/EU¹⁷ ili Uredbom (EU) br. 606/2013¹⁸ Europskog parlamenta i Vijeća.
5. Svako kršenje hitnih naloga za udaljavanje, naloga o zabrani približavanja ili naloga o zaštiti podliježe učinkovitim, proporcionalnim i odvraćajućim kaznenim ili nekaznenim sankcijama. ***Države članice osiguravaju da se, u slučaju takvog kršenja, prema potrebi razmotri revizija pojedinačne procjene iz članka 16. u skladu sa stavkom 7. tog članka.***

¹⁷ Direktiva 2011/99/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o europskom nalogu za zaštitu (SL L 338, 21.12.2011., str. 2.).

¹⁸ Uredba (EU) br. 606/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. lipnja 2013. o uzajamnom priznavanju zaštitnih mjera u građanskim stvarima (SL L 181, 29.6.2013., str. 4.).

6. ***Države članice osiguravaju da se žrtvama ponudi mogućnost da ih se bez nepotrebne odgode obavijesti o kršenju hitnog naloga za udaljavanje, naloga o zabrani približavanja ili naloga o zaštiti koje bi moglo utjecati na njihovu sigurnost.***
7. Ovim se člankom države članice ne obvezuje na izmjenu svojih nacionalnih sustava u pogledu kvalifikacije hitnih naloga za udaljavanje i naloga o zaštiti kako bi bili obuhvaćeni kaznenim, građanskim ili upravnim pravom.

Članak 20.

Zaštita privatnog života žrtve

■ Države članice osiguravaju da u kaznenim ■ postupcima ■ dokazi o seksualnom ponašanju žrtve u prošlosti ili drugim aspektima njezina privatnog života ***budu*** dopušteni ***samo ako je to relevantno i potrebno.***

Članak 21.

Smjernice za tijela za izvršavanje zakonodavstvai tijela *tužiteljstva*

Države članice *mog*u izdati smjernice *za slučajeve koji se odnose na nasilje nad ženama ili nasilje u obitelji* za nadležna tijela koja djeluju u kaznenim postupcima, uključujući smjernice za tužiteljstvo. Te smjernice moraju biti *rodno osjetljive i savjetodavne prirode te mogu* uključivati smjernice o tome kako:

- (a) osigurati pravilnu identifikaciju svih oblika nasilja nad ženama i nasilja u obitelji;
- (b) *prikupljati i čuvati relevantne dokaze, uključujući dokaze na internetu;*
- (c) provoditi pojedinačne procjene u skladu s člancima 16. i 17., *uključujući postupak preispitivanja takvih procjena;*
- (d) *rješavati slučajeve koji bi mogli zahtijevati izdavanje ili provođenje hitnih naloga za udaljavanje, naloga o zabrani približavanja ili naloga o zaštiti;*
- (e) postupati prema žrtvama na rodno osjetljiv način i način koji je prilagođen doživljenoj traumi, *osobama s invaliditetom* i djeci *te voditi računa o pravu djeteta da se čuje njegov glas i o najboljem interesu djeteta;*

- (f) osigurati **da se sa žrtvama postupa s poštovanjem i** da se postupak vodi na **takav** način da bi se spriječila sekundarna ili ponovljena viktimizacija;
- (g) zadovoljiti potrebe za pojačanom zaštitom i **sve relevantne potrebe žrtava koje doživljavaju** intersekcijsku diskriminaciju predviđenu u članku 33. stavku 1.;
- (h) **utvrditi i** izbjeći rodne stereotipe;
- (i) **podignuti svijest o svim skupinama žrtava u kontekstu nasilja u obitelji;**
- (j) uputiti žrtve **specijaliziranim** službama za potporu, **uključujući zdravstvene službe**, kako bi se osiguralo primjereno postupanje sa žrtvama i primjereno rješavanje slučajeva nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji **bez nepotrebne odgode; i**
- (k) **osigurati zaštitu privatnosti i povjerljivih informacija te žrtve.**

Kako bi se osiguralo primjereno ažuriranje smjernica iz prvog stavka, one se prema potrebi preispituju, uzimajući u obzir način na koji se primjenjuju u praksi.

Članak 22.

Uloga nacionalnih tijela, **uključujući** tijela za ravnopravnost

1. Države članice određuju i poduzimaju potrebne mjere kako bi jedno ili više tijela obavljalo sljedeće zadaće:

■

- (a) objavljivanje ■ izvješća i izdavanje preporuka o svim pitanjima koja se odnose na ***nasilje nad ženama i nasilje u obitelji, uključujući prikupljanje postojećih dobrih praksi***; i
- (b) razmjena dostupnih informacija s relevantnim europskim tijelima kao što je Europski institut za ravnopravnost spolova.

Za potrebe prvog podstavka države članice mogu se savjetovati s organizacijama civilnog društva.

2. Tijela iz stavka 1. ovog članka mogu biti dio tijela za ravnopravnost osnovanih u skladu s direktivama 2004/113/EZ, 2006/54/EZ i 2010/41/EU.

■

Članak 23.

Mjere za uklanjanje određenih materijala na internetu

1. ***Ne dovodeći u pitanje Uredbu (EU) 2022/2065*** države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale ***da se javno dostupni materijali*** na internetu iz članka 5. ***stavka 1. točaka (a) i (b)*** i članka 7. i 8. ove Direktive odmah uklone ***ili da im se onemogući pristup***.

Mjere iz prvog podstavka ovog stavka uključuju mogućnost da nadležna tijela izdaju obvezujuće pravne naloge za uklanjanje takvih materijala ili onemogućavanje pristupa takvim materijalima. ***Države članice osiguravaju da takvi nalozi ispunjavaju barem uvjete iz članka 9. stavka 2. Uredbe (EU) 2022/2065.***

2. ***Nalozi iz stavka 1. drugog podstavka upućuju se pružateljima usluga smještaja informacija na poslužitelju.***

Ako uklanjanje ne bi bilo izvedivo, nadležna tijela mogu uputiti i naloge za onemogućavanje pristupa dotičnom materijalurelevantnim pružateljima usluga posredovanja koji nisu pružatelji usluga smještaja informacija na poslužitelju koji imaju tehničku i operativnu sposobnost da postupaju u pogledu dotičnoog materijala.

█

3. **█** Države članice osiguravaju da se, ako se kazneni postupci povezani s kaznenim djelom iz članka 5. *stavka 1. točke* (a) ili (b), članka 7. ili članka 8. okončaju bez utvrđivanja počinjenja kaznenog djela, nalozi navedeni u stavku 1. drugom podstavku ovog članka ukinu i o tome obavijeste adresati *takvih naloga*.
4. Države članice osiguravaju da izdavanje naloga i donošenje drugih mjera iz *stavka 1. █* budu u transparentnim postupcima i da podliježu odgovarajućim zaštitnim mjerama, posebno kako bi se osiguralo da ti nalozi i druge mjere budu ograničeni na ono što je nužno i razmjerno te da se uzimaju u obzir prava i interesi svih *relevantnih* uključenih strana, *uključujući njihova temeljna prava u skladu s Poveljom*.

Države članice osiguravaju da pružatelji usluga smještaja informacija na poslužitelju, drugi relevantni pružatelji usluga posredovanja i pružatelji sadržaja na koje utječe nalog iz stavka 1. drugog podstavka imaju pravo na djelotvoran pravni lijek. Takvo pravo uključuje pravo da ospore takav nalog pred sudovima države članice nadležnog tijela koje je taj nalog izdalo.

5. Države članice osiguravaju da **█** relevantni *pružatelji sadržaja na koje utječe nalog iz stavka 1. prvog podstavka* budu obaviješteni, prema potrebi *od strane pružatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju ili od strane bilo kojeg drugog relevantnog* pružatelja usluga posredovanja, o razlozima uklanjanja ili onemogućavanja pristupa materijalu na temelju naloga ili drugih mjera iz *stavka 1. te o mogućnosti* pristupa sudskoj zaštiti.
6. Države članice osiguravaju da uklanjanje materijala ili onemogućavanje pristupa materijalu na temelju naloga ili drugih mjera iz *stavka 1. █* ne sprečava nadležna tijela da prikupe ili osiguraju, *bez nepotrebne odgode*, dokaze potrebne za istragu i kazneni progon kaznenog djela iz članka 5. *stavka 1. točke* (a) ili (b), **█** članka 7. ili članka 8.

Članak 24.

Naknada štete od počinitelja

1. Države članice osiguravaju da žrtve imaju pravo zahtijevati, u skladu s nacionalnim pravom, punu naknadu štete od počinitelja kaznenih djela za štetu koja proizlazi iz ***kaznenih djela*** nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji.
2. Države članice osiguravaju da, ***prema potrebi***, žrtve mogu dobiti odluku o naknadi štete tijekom kaznenog postupka.

█

POGLAVLJE 4.
POTPORA ŽRTVAMA

Članak 25.

Specijalistička potpora žrtvama

1. Države članice osiguravaju da specijalističke službe za potporu iz **članka 8. stavka 3. i članka 9. stavka 3. Direktive 2012/29/EU** budu dostupne žrtvama, **bez obzira na to jesu li podnijele službenu pritužbu.**

Ako se usluge specijalističke potpore iz prvog podstavka ne pružaju kao sastavni dio općih službi za potporu žrtvama, usklađuju se opće i specijalističke službe za potporu.

Specijalističke službe za potporu iz prvog podstavka pružaju sljedeće:

- (a) ■ informacije **i potporu** u vezi sa svim relevantnim ■ praktičnim pitanjima koja nastaju kao posljedica kaznenog djela, među ostalim u vezi s pristupom stanovanju, obrazovanju, **skrbi o djeci**, osposobljavanju, **financijskoj potpori** te pomoći za ostanak na radnom mjestu ili pronalaženje zaposlenja;
- (b) **informacije o pristupu pravnom savjetovanju, uključujući mogućnost pravne pomoći, ako je dostupna;**

- (c) *informacije o službama koje pružaju medicinske i forenzičke preglede i, prema potrebi, upućivanje na njih, što može uključivati sveobuhvatne zdravstvene usluge, te informacije o psihosocijalnom savjetovanju i, prema potrebi, upućivanje na njih, uključujući skrb u slučaju traume;*
- (d) potporu žrtvama *kaznenih djela* na internetu *iz članaka od 5. do 8.*, uključujući *o tome kako dokumentirati kaznena djela na internetu, te informacije o* pravnim sredstvima za uklanjanje sadržaja na internetu povezanog s kaznenim djelom;
- (e) *informacije o službama za potporu ženama, kriznim centrima za žrtve silovanja, skloništima i referentnim centrima za seksualno nasilje te, prema potrebi, upućivanje na njih; i*
- (f) *informacije o specijalističkim službama za potporu žrtvama s povećanim rizikom od nasilja i, prema potrebi, upućivanje na njih, što može uključivati usluge rehabilitacije i socioekonomske integracije nakon seksualnog iskorištavanja.*

2. Usluge specijalističke potpore iz stavka 1. pružaju se osobno, ***prilagođene potrebama žrtava*** te dostupne i ***odmah raspoložive***, među ostalim na internetu ili drugim odgovarajućim sredstvima, kao što su informacijske i komunikacijske tehnologije ■ .
3. Države članice osiguravaju dostatne ljudske i financijske resurse za pružanje usluga specijalističke potpore iz stavka 1.

Ako usluge specijalističke potpore iz stavka 1. pružaju nevladine organizacije, države članice im osiguravaju odgovarajuća financijska sredstva, uzimajući u obzir udio usluga specijalističke potpore koje ***već*** pružaju ***javna tijela***.

4. Države članice pružaju zaštitu i specijalističke službe za potporu potrebne za sveobuhvatno odgovaranje na višestruke potrebe žrtava **pružanjem tih usluga, među ostalim onih koje pružaju nevladine organizacije**, u istim prostorijama, **koordiniranjem takvih** usluga putem **█** kontaktne točke ili **olakšavanjem** pristupa takvim uslugama **s pomoću jedinstvenog internetskog pristupa**.

Usluge iz prvog podstavka **uključuju █** barem medicinsku skrb iz prve ruke i **upućivanje na daljnju medicinsku skrb, kako je predviđeno u nacionalnom zdravstvenom sustavu, kao i** socijalne usluge, psihosocijalnu potporu te usluge pravne službe i policije **ili informacije o takvim uslugama i njihovo usmjeravanje**.

5. Države članice ***osiguravaju da se*** izdaju smjernice i protokoli za djelatnike u sustavu zdravstva i socijalne skrbi o utvrđivanju i pružanju odgovarajuće potpore žrtvama svih oblika nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, među ostalim o upućivanju žrtava relevantnim službama za potporu ***te izbjegavanju sekundarne viktimizacije***.

U smjernicama i protokolima navedenim u prvom podstavku navodi se kako odgovoriti na posebne potrebe žrtava koje su izložene povećanom riziku od takvog nasilja zbog diskriminacije koju doživljavaju na temelju kombinacije spola i bilo koje druge osnove diskriminacije.

Smjernice i protokoli navedeni u prvom podstavku izrađuju se na rodno osjetljiv način i način prilagođen doživljenoj traumi i prilagođen djeci u suradnji s pružateljima usluga specijalističke potpore te se preispituju i, prema potrebi, ažuriraju kako bi se odražavale promjene u pravu i praksi.

6. *Države članice osiguravaju da se izdaju smjernice i protokoli za zdravstvene službe koje pružaju medicinsku skrb iz prve ruke o utvrđivanju žrtava i pružanju odgovarajuće potpore žrtvama.*

Smjernice i protokoli navedeni u prvom podstavku obuhvaćaju čuvanje i dokumentiranje dokaza te daljnje prosljeđivanje dokaza nadležnim forenzičkim centrima u skladu s nacionalnim pravom.

7. Države članice *nastoje* osigurati da specijalističke službe za potporu navedene u stavku 1. ostanu u potpunosti operativne za žrtve u kriznim vremenima kao što su zdravstvene krize ili druga izvanredna stanja.
8. Države članice osiguravaju da specijalističke službe za potporu navedene u stavku 1. budu dostupne žrtvama prije i tijekom kaznenog postupka te odgovarajuće razdoblje nakon kaznenog postupka.

Članak 26.

Specijalistička potpora žrtvama seksualnog nasilja

1. Države članice osiguravaju odgovarajuće opremljene i lako dostupne referentne krizne centre za žrtve silovanja ili seksualnog nasilja, ***koji mogu biti dio nacionalnog zdravstvenog sustava***, kako bi se osigurala djelotvorna potpora žrtvama seksualnog nasilja ***i zajamčili klinički postupci u slučaju silovanja***, uključujući pomoć pri ***pohrani*** i dokumentiranju dokaza.

Centri iz prvog podstavka osiguravaju ***potporu prilagođenu traumi i, prema potrebi, upućivanje na specijalističku potporu i savjetovanje u vezi s traumom za žrtve***, nakon počinjenja kaznenog djela.

Države članice osiguravaju da žrtve seksualnog nasilja imaju pristup liječničkim i forenzičkim pregledima. Ti se pregledi mogu pružati u centrima iz ovog stavka ili upućivanjem na specijalističke centre ili odjele. Države članice osiguravaju koordinaciju između referentnih centara i nadležnih liječničkih i forenzičkih centara.

Ako je žrtva dijete, usluge iz ovog stavka pružaju se na način prilagođen djeci.

2. ***Države članice pružaju žrtvama seksualnog nasilja pravodoban pristup zdravstvenim uslugama, uključujući usluge zdravstvene skrbi u području spolnog i reproduktivnog zdravlja, u skladu s nacionalnim pravom.***
3. Usluge iz stavaka 1. *i* 2. ovog članka moraju biti dostupne besplatno, ***ne dovodeći u pitanje one usluge koje se pružaju u okviru nacionalnog zdravstvenog sustava***, i dostupne svaki dan u tjednu. Mogu biti dio usluga iz članka 25.
4. Države članice osiguravaju dostatnu geografsku raspodijeljenost i dostatni kapacitet usluga iz stavaka 1. *i* 2. u cijeloj državi članici.
5. Članak 25. stavci 3. i 7. primjenjuju se na pružanje potpore žrtvama seksualnog nasilja iz ovog članka.

Članak 27.

Specijalistička potpora žrtvama sakaćenja ženskih spolnih organa

1. Države članice osiguravaju djelotvornu **i lako dostupnu** potporu žrtvama sakaćenja ženskih spolnih organa koja je primjerena njihovoj dobi, među ostalim pružanjem ginekološke, seksološke i psihološke skrbi i skrbi u slučaju traume te savjetovanjem prilagođenim posebnim potrebama takvih žrtava, nakon počinjenja kaznenog djela i dok je god potrebno nakon toga. Ta **potpora** uključuje i pružanje informacija o odjelima u javnim bolnicama koji vrše rekonstrukciju **spolnih organa i** klitorisa. Potporu iz prvog podstavka mogu pružiti referentni centri iz članka 26. ili svaki specijalistički zdravstveni centar.
2. Članak 25. stavci 3. i 7. te članak 26. stavak 3. primjenjuju se na pružanje potpore žrtvama sakaćenja ženskih spolnih organa iz ovog članka.

Članak 28.

Specijalistička potpora žrtvama seksualnog uznemiravanja na radnome mjestu

U slučajevima seksualnog uznemiravanja na radnome mjestu koji predstavljaju kazneno djelo na temelju nacionalnog prava države članice osiguravaju dostupnost usluga savjetovanja žrtvama i poslodavcima ■ . Te usluge uključuju ***informacije o načinima*** odgovarajućeg odgovaranja na takve slučajeve seksualnog uznemiravanja, ***među ostalim*** o dostupnim ***pravim lijekovima*** za udaljavanje počinitelja s radnog mjesta ■ .

Članak 29.

Telefonske linije za pomoć žrtvama

1. Države članice ***osiguravaju dostupnost*** besplatnih telefonskih linija za pomoć širom države, 24 sata dnevno i sedam dana u tjednu za pružanje ***informacija*** i savjeta žrtvama.

Telefonskim linijama za pomoć iz prvog podstavka mogu upravljati specijalističke službe za potporu u skladu s nacionalnom praksom.

Informacije i savjeti iz prvog podstavka pružaju se ***na povjerljivoj osnovi*** ili uz dužno poštovanje anonimnosti ***žrtve***.

Države članice ***potiču se da*** telefonske linije za pomoć iz prvog podstavka ***pružaju*** i putem drugih ***sigurnih i pristupačnih*** informacijskih i komunikacijskih tehnologija, uključujući internetske aplikacije.

2. Države članice poduzimaju odgovarajuće mjere kako bi osigurale pristupačnost usluga iz stavka 1. ovog članka krajnjim korisnicima s invaliditetom, uključujući pružanje potpore na lako razumljivom jeziku. Te usluge moraju biti pristupačne u skladu sa zahtjevima za pristupačnost elektroničkih komunikacijskih usluga utvrđenima u Prilogu I. Direktivi (EU) 2019/882 Europskog parlamenta i Vijeća¹⁹.
3. ***Države članice nastoje osigurati da se usluge iz stavka 1. pružaju na jeziku koji žrtve mogu razumjeti, među ostalim putem telefonskog usmenog prevođenja.***
4. Članak 25. stavci 3. i 7. primjenjuju se na pružanje telefonskih linija za pomoć i potporu putem informacijskih i komunikacijskih tehnologija iz ovog članka.
5. Države članice ***potiču se da*** osiguraju ***dostupnost*** usluga iz stavka 1. za žrtve nasilja nad ženama pod jedinstvenim europskim brojem, odnosno „116 016”, ***uz sve postojeće nacionalne brojeve.***

¹⁹ Direktiva (EU) 2019/882 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o zahtjevima za pristupačnost proizvoda i usluga (SL L 151, 7.6.2019., str. 70.).

6. *Države članice osiguravaju da krajnji korisnici budu primjereno obaviješteni o postojanju telefonskih linija za pomoć i njihovom broju, među ostalim putem redovitih kampanja senzibilizacije.*

Članak 30.

Skloništa i drugi privremeni smještaj

1. Skloništa i drugi prikladni privremeni smještaj kako je predviđeno u članku 9. stavku 3. točki (a) Direktive 2012/29/EU („skloništa i drugi privremeni smještaj”) **posebno** služe da bi se zadovoljile **■** potrebe **■** žrtava nasilja u obitelji i seksualnog nasilja, uključujući žrtve s povećanim rizikom od nasilja. Pomažu **žrtvama** u njihovu oporavku pružajući **sigurne, lako dostupne**, primjerene i odgovarajuće životne uvjete kako bi se vratile u samostalan život **te pružajući informacije o službama potpore i upućivanjima, među ostalim na daljnju medicinsku skrb.**
2. Skloništa i drugi prikladni privremeni smještaj **osiguravaju se u dovoljnom broju te su lako dostupni i** opremljeni za zadovoljavanje posebnih potreba **žena, među ostalim osiguravanjem skloništa samo za žene s prostorijom za djecu te osiguravanjem prava i potreba** djece, uključujući djecu žrtve.

3. Skloništa i drugi prikladni privremeni **smještaj** moraju biti dostupni žrtvama **i održavanicima mlađima od 18 godina**, bez obzira na njihovu nacionalnost, državljanstvo, mjesto boravišta ili boravišni status.
4. Članak 25. stavci 3. i 7. primjenjuju se na skloništa ili bilo koji drugi prikladni privremeni smještaj.

Članak 31.

Potpora djeci žrtvama

1. Države članice osiguravaju da se djetetu pruži posebna prikladna potpora čim nadležna tijela imaju opravdane razloge vjerovati da je **dijete** možda bilo izloženo ili **je možda** svjedočilo nasilju nad ženama ili nasilju u obitelji.

Potpora koja se pruža djeci mora biti specijalizirana **i prilagođena dobi, razvojnim potrebama i pojedinačnoj situaciji djeteta**, poštujući njegove najbolje interese.

2. Djeci žrtvama pruža se medicinska skrb prilagođena njihovoj dobi, emocionalna, psihosocijalna i psihološka potpora te potpora u području obrazovanja, ***prilagođena razvojnim potrebama i pojedinačnoj situaciji djeteta***, kao i svaka druga primjerena potpora posebno prilagođena situacijama nasilja u obitelji.
3. Ako je potrebno pružiti privremeni smještaj, djeca se, ***nakon što su se saslušala njihova stajališta o predmetu, uzimajući u obzir njihovu dob i zrelost***, prioritetno smještaju zajedno s drugim članovima obitelji, posebno s roditeljem ili nositeljem roditeljske skrbi, u trajni ili privremeni smještaj u kojemu su prisutne službe za potporu.

Pri procjeni pitanja u vezi s privremenim smještajem odlučujuće je načelo najboljeg interesa djeteta.

Članak 32.

Sigurnost djece

- 1. Države članice osiguravaju da relevantna nadležna tijela imaju pristup informacijama o nasilju nad ženama ili nasilju u obitelji koje uključuje djecu, u mjeri u kojoj je to potrebno kako bi se te informacije mogle uzeti u obzir pri procjeni najboljih interesa djeteta u okviru građanskih postupaka koji se odnose na takvu djecu.*
2. Države članice uspostavljaju i održavaju sigurna mjesta kojima se omogućuje da se kontakt između djeteta i nositelja roditeljske skrbi koji je počinitelj nasilja ili osumnjičenik za nasilje nad ženama ili u obitelji ostvari na siguran način, u mjeri u kojoj **nositelj roditeljske skrbi** ostvaruje osobne odnose s djetetom. Države članice u najboljem interesu djeteta prema potrebi osiguravaju nadzor koji obavlja osposobljeno stručno osoblje.

Članak 33.

Ciljana potpora žrtvama s ***intersekcijskim*** potrebama i skupinama s povećanim rizikom od nasilja

1. Države članice osiguravaju pružanje posebne potpore žrtvama ***koje doživljavaju intersekcijsku diskriminaciju i koje su izložene povećanom riziku od nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji.***
2. Službe za potporu iz članaka od 25. do 30. moraju imati dovoljni kapacitet za smještaj žrtava s invaliditetom, uzimajući u obzir njihove posebne potrebe, uključujući osobnu asistenciju.

3. Službe za potporu moraju biti dostupne državljanima trećih zemalja koji su žrtve **u skladu s načelom nediskriminacije iz članka 1. Direktive 2012/29/EU.**

Države članice osiguravaju da žrtve koje to zatraže mogu biti smještene odvojeno od osoba drugog spola u ustanovama za zadržavanje državljanina trećih zemalja koji podliježu postupcima vraćanja ili smještene odvojeno u prihvatnim centrima za podnositelje zahtjeva za međunarodnu zaštitu.

4. Države članice osiguravaju da osobe mogu relevantnom osoblju prijaviti slučajeve nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji u **institucijama i** prihvatnim centrima i ustanovama za zadržavanje te da budu uspostavljeni **postupci kako bi se osiguralo da to osoblje ili nadležna tijela** primjereno i brzo rješavaju takve prijave, u skladu sa zahtjevima **utvrđenima u člancima** 16., 17. i 18.

POGLAVLJE 5.
PREVENCIJA *I RANA INTERVENCIJA*

Članak 34.

Preventivne mjere

1. Države članice poduzimaju odgovarajuće mjere za sprečavanje nasilja nad ženama i nasilja u obitelji *donošenjem sveobuhvatnog višeslojnog pristupa*.
2. Preventivne mjere uključuju *provedenje ili podupiranje ciljanih kampanja ili programa* informiranja *namijenjenih osobama od rane dobi*.

Kampanje ili programi iz prvog podstavka mogu uključivati programe istraživanja i obrazovanja *kako bi se povećala svijest i razumijevanje šire javnosti o različitim manifestacijama i temeljnim uzrocima svih oblika nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, potrebi za prevencijom i, prema potrebi, posljedicama takvog nasilja, posebno na djecu*.

Prema potrebi, programi iz prvog podstavka mogu biti osmišljeni u suradnji s odgovarajućim organizacijama civilnog društva, *specijalističkim službama*, socijalnim partnerima, pogodnim zajednicama i drugim dionicima.

3. Države članice široj javnosti stavljaju na raspolaganje **lako dostupne** informacije o preventivnim mjerama, pravima žrtava, pristupu pravosuđu i odvjetniku te dostupnim mjerama zaštite i potpore, **uključujući liječenje, uzimajući u obzir jezike koji se najviše govore na njihovu državnom području.**

4. Ciljane mjere **usmjerene su** na skupine izložene **povećanom** riziku, **kao što su one iz članka 33. stavka 1.**

Informacije za djecu sastavljaju se ili prilagođavaju na način primjeren djeci.

Informacije **se prikazuju u formatima pristupačnima osobama s invaliditetom.**

5. Preventivne mjere posebno su usmjerene na osporavanje štetnih rodnih stereotipa, **promicanje rodne ravnopravnosti, uzajamnog poštovanja i prava na osobni integritet te poticanje svih osoba, posebno** muškaraca i dječaka, da djeluju kao pozitivni uzori i podupru odgovarajuće promjene ponašanja društva u cjelini, u skladu s ciljevima ove Direktive.

6. **Cilj je preventivnih mjera usmjeriti se na potražnju i smanjenje potražnje za žrtvama seksualnog iskorištavanja.**

7. Preventivne mjere razvijaju *ili* povećavaju osjetljivost na štetnu praksu sakaćenja ženskih spolnih organa *i prisile na sklapanje braka, uzimajući u obzir broj osoba koje su izložene riziku od tih praksi ili na koje one utječu u dotičnoj državi članici.*

8. Preventivne mjere posebno su usmjerene na *kaznena djela na internetu iz članaka od 5. do 8.* Konkretno, države članice osiguravaju da *takve* preventivne mjere uključuju razvoj vještina u području digitalne pismenosti, uključujući kritičko promišljanje pri upotrebi digitalnog prostora *i kritičko razmišljanje*, kako bi se korisnicima omogućilo da prepoznaju slučajeve nasilja na internetu i da se bore protiv njih, da traže potporu i sprečavaju počinjenje takvog nasilja.

Države članice potiču multidisciplinarnu suradnju i suradnju dionika, među ostalim između *relevantnih pružatelja* usluga posredovanja i nadležnih tijela, u cilju razvoja i provedbe mjera za suzbijanje *kaznenih djela na internetu iz članaka od 5. do 8.*

9. *Ne dovodeći u pitanje članak 26. Direktive 2006/54/EZ*, države članice *poduzimaju primjerene i odgovarajuće mjere* kako bi u relevantnim nacionalnim politikama *odgovorile na problem* seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu *ako ono predstavlja kazneno djelo na temelju nacionalnog prava.* Tim se nacionalnim politikama *moгу* utvrditi i uspostaviti ciljne mjere iz stavka 2. ovog članka za sektore u kojima su radnice i radnici najizloženiji.

Članak 35.

Posebne mjere za sprečavanje silovanja i promicanje središnje uloge pristanka u seksualnim odnosima

- 1. Države članice poduzimaju odgovarajuće mjere za promicanje promjena obrazaca ponašanja ukorijenjenih u povijesno nejednakim odnosima moći između žena i muškaraca ili na temelju stereotipnih uloga žena i muškaraca, posebno u kontekstu seksualnih odnosa, spola i pristanka.***

Mjere iz prvog podstavka temelje se na načelima rodne ravnopravnosti i nediskriminacije te na temeljnim pravima i posebno odgovaraju na središnju ulogu pristanka u seksualnim odnosima koji se mora dati dobrovoljno kao rezultat slobodne volje osobe.

Mjere iz prvog podstavka uključuju kampanje ili programe za podizanje svijesti, stavljanje na raspolaganje i distribuciju obrazovnog materijala o pristanku te širenje informacija o mjerama sprečavanja silovanja.

Mjere iz prvog podstavka redovito se promiču ili provode, među ostalim, prema potrebi, u suradnji s civilnim društvom i nevladinim organizacijama, posebno ženskim organizacijama.

2. *Cilj je kampanja ili programa za podizanje svijesti iz stavka 1. trećeg podstavka posebno povećati znanje o činjenici da se seksualni odnos bez pristanka smatra kaznenim djelom.*
3. *Obrazovnim materijalom o pristanku iz stavka 1. trećeg podstavka promiče se razumijevanje da se pristanak mora dati dobrovoljno kao rezultat slobodne volje osobe, uzajamnog poštovanja i prava na seksualni integritet i na tjelesnu autonomiju. Takav materijal prilagođava se razvoju sposobnosti osoba kojima je upućen.*
4. *Informacije iz ovog članka šire se kako bi se javnost informirala o postojećim mjerama sprečavanja silovanja, uključujući dostupnost intervencijskih programa iz članka 37.*

Članak 36.

Osposobljavanje i informiranje stručnog osoblja

1. Države članice osiguravaju da **službenici** za koje je vjerojatno da će doći u kontakt sa žrtvama, **kao što su policijski službenici i** sudsko osoblje, prolaze i opće i specijalističko osposobljavanje te da dobiju ciljane informacije do razine prikladne za njihov kontakt sa žrtvama, kako bi im se omogućilo da utvrde i spriječe slučajeve nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji i da se suoče s njima te da postupe prema žrtvama na prilagođen način ako je riječ o djeci, imajući razumijevanja za njihovu traumu i vodeći računa o rodnoj osjetljivosti.
2. **Države članice promiču ili nude osposobljavanje zdravstvenim djelatnicima, socijalnim službama i obrazovnom osoblju za koje je vjerojatno da će doći u kontakt sa žrtvama kako bi im se omogućilo da identificiraju slučajeve nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji te da žrtve usmjere na specijalističke službe za potporu.**

3. *Ne dovodeći u pitanje sudsku neovisnost i razlike u organizaciji pravosuđa u Uniji, države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da se sucima i državnim odvjetnicima uključenima u kaznene postupke i istrage pruži opće i specijalističko osposobljavanje u pogledu ciljeva ove Direktive i primjereno funkcijama tih sudaca i državnih odvjetnika. Takvo se osposobljavanje temelji na ljudskim pravima, usmjereno je na žrtve te je rodno osjetljivo i prilagođeno osobama s invaliditetom i djeci.*
4. *Ne dovodeći u pitanje neovisnost odvjetništva, države članice onima koji su odgovorni za osposobljavanje odvjetnika preporučuju omogućivanje kako općeg, tako i specijalističkog osposobljavanja radi podizanja svijesti odvjetnika o potrebama žrtava i kako bi se prema žrtvama postupalo na prilagođen način ako je riječ o djeci, imajući razumijevanja za njihovu traumu i vodeći računa o rodnoj osjetljivosti.*

5. Odgovarajući zdravstveni djelatnici, uključujući pedijatre, *ginekologe, opstetričare*, primalje *i zdravstveno osoblje uključeno u pružanje psihološke pomoći*, prolaze ciljano osposobljavanje kako bi na kulturno osjetljiv način utvrdili tjelesne, psihološke i seksualne posljedice sakaćenja ženskih spolnih organa i odgovorili na njih.
6. Osobe koje imaju nadzorne funkcije na radnom mjestu, i u javnom i u privatnom sektoru, prolaze osposobljavanje o tome kako prepoznati i spriječiti seksualno uznemiravanje na radnom mjestu te odgovoriti na njega, *ako ono predstavlja kazneno djelo na temelju nacionalnog prava*. Te osobe i poslodavci primaju informacije o učincima nasilja nad ženama i nasilja u obitelji na rad te o riziku od nasilja trećih osoba.
7. Aktivnosti osposobljavanja iz stavaka 1., 2. i 5. uključuju osposobljavanje o koordiniranoj *multidisciplinarnoj* suradnji kako bi se omogućilo sveobuhvatno i primjereno postupanje s prijavama u slučajevima nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji.

8. Ne utječući na slobodu i pluralizam medija, države članice potiču i podupiru uspostavu aktivnosti osposobljavanja u području medija koje provode organizacije medijskih djelatnika, tijela za samoregulaciju medija i predstavnici industrije ili druge relevantne neovisne organizacije u cilju suzbijanja stereotipnog prikazivanja žena i muškaraca, seksističkih slika žena i okrivljavanja žrtava u medijima kako bi se smanjio rizik od nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji.

Aktivnosti osposobljavanja iz prvog podstavka mogu pružati relevantne organizacije civilnog društva, nevladine organizacije koje rade sa žrtvama, socijalni partneri i drugi dionici.

9. Države članice osiguravaju da tijela nadležna za zaprimanje prijave kaznenih djela od žrtava budu primjereno osposobljena za olakšavanje prijavljivanja takvih kaznenih djela ***i pomaganja u prijavljivanju takvih kaznenih djela i radi izbjegavanja sekundarne viktimizacije.***

10. Aktivnosti osposobljavanja iz stavaka od 1. *do 5. dopunjuju se odgovarajućim daljnjim mjerama*, uključujući u vezi s *kaznenim djelima na internetu iz članaka od 5. do 8.*, a temelje se na posebnostima nasilja nad ženama i nasilja u obitelji. Takve aktivnosti osposobljavanja *moгу* uključivati osposobljavanje o tome kako prepoznati i pronaći rješenje za žrtve koje imaju posebne potrebe za zaštitom i potporom jer su suočene s povećanim rizikom od nasilja zbog interseksijske diskriminacije.
11. Mjere iz stavaka od 1. do 9. provode se bez utjecaja na neovisnost pravosuđa, samoorganiziranje reguliranih profesija i razlike u organizaciji pravosuđa u cijeloj Uniji.

Članak 37.

Intervencijski programi

1. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale uspostavu ciljanih **█** intervencijskih programa za sprečavanje i svođenje na najmanju moguću mjeru rizika od počinjenja **█** nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji ili ponovnog počinjenja kaznenih djela.
2. U intervencijskim programima iz stavka 1. mogu sudjelovati **█** osobe *koje su počinile kazneno djelo nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji te se ti programi mogu staviti na raspolaganje za sudjelovanje drugih osoba za koje se procijeni da su izložene riziku od počinjenja takvih kaznenih djela. To može uključivati osobe koje osjećaju potrebu za sudjelovanjem, primjerice jer se boje da bi mogle počinuti neko kazneno djelo nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji.*
3. *Države članice osiguravaju poticanje počinitelja silovanja na sudjelovanje u intervencijskom programu iz stavka 1.*

POGLAVLJE 6.
KOORDINACIJA I SURADNJA

Članak 38.

Koordinirane politike i tijelo za koordinaciju

1. Države članice donose i provode djelotvorne, opsežne i koordinirane politike na razini cijele države koje obuhvaćaju sve relevantne mjere za sprečavanje i suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama i nasilja u obitelji.
2. Države članice određuju ili osnivaju **jedno ili više** službenih **tijela** odgovornih za koordinaciju, provedbu, praćenje i evaluaciju politika i mjera za sprečavanje i suzbijanje svih oblika nasilja koji su obuhvaćeni ovom Direktivom.
3. To tijelo **ili tijela iz stavka 2.** koordiniraju prikupljanje podataka iz članka 44. te analiziraju i distribuiraju rezultate takvih prikupljanja.
4. **Države članice osiguravaju** koordinaciju politika na središnjoj **razini, kao i, prema potrebi, na regionalnoj ili lokalnoj razini, u skladu s raspodjelom nadležnosti u dotičnoj državi članici.**

Članak 39.

Nacionalni akcijski planovi za sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama i nasilja u obitelji

- 1. Države članice do... [pet godina od datuma stupanja na snagu ove Direktive], uz savjetovanje sa specijalističkim službama za potporu, ako je relevantno, donose nacionalne akcijske planove za sprečavanje i suzbijanje rodno uvjetovanog nasilja.***
- 2. Nacionalni akcijski planovi iz stavka 1. mogu uključivati prioritete i djelovanja za sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, njihove ciljeve i mehanizme praćenja, resurse potrebne za postizanje tih prioriteta i djelovanja te način dodjele tih sredstava.***
- 3. Države članice osiguravaju da se nacionalni akcijski planovi iz stavka 1. preispituju i ažuriraju kako bi se osiguralo da ostanu relevantni.***

Članak 40.

Višeagencijska koordinacija i suradnja

1. Države članice uspostavljaju odgovarajuće mehanizme, **uzimajući u obzir nacionalno pravo ili praksu**, kako bi osigurale djelotvornu koordinaciju i djelotvornu suradnju među relevantnim tijelima vlasti, agencijama i tijelima, uključujući **pravobranitelje**, lokalna i regionalna tijela, tijela za izvršavanje zakonodavstva, pravosudna tijela, **ne dovodeći u pitanje neovisnost pravosuđa, službe** za potporu, **posebno specijalističke službe za potporu ženama**, kao i nevladine organizacije, socijalne službe, uključujući tijela za zaštitu djece ili socijalnu skrb, pružatelje obrazovanja i zdravstvene zaštite, socijalne partnere, ne dovodeći u pitanje njihovu autonomiju, i druge relevantne organizacije i subjekte, **u zaštiti žrtava od nasilja nad ženama i nasilja u obitelji te u pružanju potpore tim žrtvama**.
2. Mehanizmi **koordinacije i suradnje** iz stavka 1. ovog članka posebno se odnose, **u mjeri u kojoj je to relevantno**, na pojedinačne procjene na temelju članka 16. i 17., na pružanje mjera zaštite i potpore na temelju članka 19. i poglavlja 4., na savjetodavne **smjernice** na temelju članka 21. i na osposobljavanje stručnog osoblja iz članka 36.

Članak 41.

Suradnja s nevladinim organizacijama

Države članice surađuju i **održavaju redovna savjetovanja** s organizacijama civilnog društva, uključujući nevladine organizacije koje se susreću sa žrtvama, posebno u u vezi s: pružanjem **odgovarajuće** potpore žrtvama, inicijativama izrade politika, kampanjama informiranja i podizanja svijesti, programima istraživanja i obrazovanja, osposobljavanja, praćenja i evaluacije učinka mjera za potporu i zaštitu žrtava.

Članak 42.

Suradnja među pružateljima usluga posredovanja

Države članice *potiču samoregulatornu suradnju među relevantnim pružateljima usluga posredovanja, kao što je uspostava kodeksa ponašanja. Države članice podižu razinu osviještenosti o samoregulatornim mjerama koje su donijeli relevantni pružatelji usluga posredovanja* u vezi s ovom Direktivom, posebno o mjerama za jačanje *mehanizama* koje takvi pružatelji usluga posredovanja *provode* kako bi se riješio problem materijala na internetu iz članka 23. stavka 1. i kako bi se poboljšalo osposobljavanje zaposlenika u pogledu sprečavanja kaznenih djela iz ove Direktive te pomaganja i pružanja potpore žrtvama kaznenih djela predviđenih ovom Direktivom.

Članak 43.

Suradnja na razini Unije

Države članice poduzimaju odgovarajuće djelovanje kako bi olakšale međusobnu suradnju *i suradnju na razini Unije* u cilju poboljšanja provedbe ove Direktive. U okviru takve suradnje države članice nastoje barem:

- (a) *međusobno razmjenjivati najbolje prakse putem uspostavljenih mreža koje se bave pitanjima relevantnima za nasilje nad ženama i nasilje u obitelji, kao i s agencijama Unije, u okviru njihovih mandata; i*
- (b) *prema potrebi međusobno se savjetovati u pojedinačnim predmetima, među ostalim putem Eurojusta i Europske pravosudne mreže u kaznenim stvarima, u okviru njihovih mandata.*

█

Članak 44.

Prikupljanje podataka i istraživanje

1. Države članice uspostavljaju sustav za prikupljanje, razvoj, izradu i distribuciju statističkih podataka o nasilju nad ženama ili nasilju u obitelji ■ .
2. Statistika iz stavka 1. uključuje ***barem*** sljedeće ***postojeće podatke, dostupne na središnjoj razini***, razvrstane prema spolu, dobnoj skupini (dijete/odrasla osoba) žrtve i počinitelja ***te ako je to moguće i relevantno***, odnosu između žrtve i počinitelja te vrsti kaznenog djela:
 - (a) godišnji broj ■ prijavljenih kaznenih djela i ***osuđujućih presuda*** za nasilje nad ženama ili nasilje u obitelji, dobiven iz nacionalnih administrativnih izvora;
 - (b) ***broj žrtava koje su ubijene zbog nasilja nad ženama ili nasilja u obitelji;***
 - (c) ***broj i kapacitet skloništa po državi članici; i***
 - (d) ***broj poziva upućenih nacionalnim telefonskim linijama za pomoć.***

3. Države članice **nastoje u redovitim vremenskim razmacima** provoditi **istraživanja** među stanovništvom kako bi procijenile rasprostranjenost svih oblika nasilja obuhvaćenih ovom Direktivom i s njima povezane trendove.

Države članice dostavljaju podatke koji proizlaze iz istraživanja iz prvog podstavka Komisiji (Eurostatu) **čim postanu dostupni**.

4. Kako bi se osigurala usporedivost **i standardizacija** administrativnih podataka u cijeloj Uniji, države članice **nastoje** prikupljati administrativne podatke na temelju zajedničkih kriterija razvrstavanja osmišljenih u suradnji s Europskim institutom za ravnopravnost spolova i u skladu sa **standardima** koje je razvio taj institut, u skladu sa stavkom 5. Države članice dostavljaju te podatke Europskom institutu za ravnopravnost spolova svake godine. Dostavljeni podaci ne smiju sadržavati osobne podatke.

5. Europski institut za ravnopravnost spolova podupire države članice u prikupljanju podataka iz stavka 2. █ , među ostalim uspostavom zajedničkih standarda ***i uzimajući u obzir zahtjeve utvrđene u tom stavku.***
6. Države članice prikupljene statističke podatke u skladu s ovim člankom stavljaju na raspolaganje javnosti ***na lako pristupačan način.*** Ta statistika ne smije sadržavati osobne podatke.
7. ***Najmanje do kraja višegodišnjeg financijskog okvira 2021. – 2027. Komisija podupire ili provodi*** istraživanja temeljnih uzroka, učinaka, učestalosti i stopa osuda oblika nasilja koji su obuhvaćeni ovom Direktivom.

POGLAVLJE 7.
ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 45.

Izveščivanje *i preispitivanje*

1. Države članice do... [**osam** godina od datuma **stupanja na snagu** ove Direktive] dostavljaju Komisiji sve relevantne informacije o **funkcioniranju** ove Direktive koje su Komisiji potrebne za sastavljanje izvješća o **evaluaciji** ove Direktive.
2. Na temelju informacija koje su države članice pružile u skladu sa stavkom 1., Komisija **provodi evaluaciju učinka ove Direktive i o tome je li postignut cilj sprečavanja i suzbijanja nasilja nad ženama i nasilja u obitelji diljem Unije** te podnosi izvješće Europskom parlamentu i Vijeću. **U tom se izvješću posebno procjenjuje je li potrebno proširiti područje primjene ove Direktive i uvesti nova kaznena djela. Izvješću se ako je to potrebno prilaže zakonodavni prijedlog.**

3. *Komisija do... [osam godina od datuma stupanja na snagu ove Direktive] procjenjuje jesu li potrebne dodatne mjere na razini Unije za djelotvorno suzbijanje seksualnog uznemiravanja i nasilja na radnom mjestu, uzimajući u obzir primjenjive međunarodne konvencije, pravni okvir Unije u području jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i rada te pravni okvir o sigurnosti i zdravlju na radu.*

Članak 46.

Odnos prema drugim aktima Unije

1. Ova Direktiva ne utječe na primjenu sljedećih pravnih akata:
 - (a) Direktiva 2011/36/EU;
 - (b) Direktiva 2011/93/EU;
 - (c) Direktiva 2011/99/EU;
 - (d) Direktiva 2012/29/EU;
 - (e) Uredba (EU) br. 606/2013;
 - (f) Uredba (EU) **2022/2065**.

2. Posebne mjere prevencije, zaštite i potpore žrtvama predviđene u poglavljima 3., 4. i 5. ove Direktive primjenjuju se uz mjere utvrđene u direktivama 2011/36/EU, 2011/93/EU i 2012/29/EU.

Članak 47.

Sloboda tiska i sloboda izražavanja u drugim medijima

Ova Direktiva ne utječe na posebne režime odgovornosti u vezi s temeljnim načelima slobode tiska i slobode izražavanja u zaštićenim medijima koji postoje u državama članicama... [datum stupanja na snagu ove Direktive], pod uvjetom da se takvi režimi mogu primjenjivati uz potpuno poštovanje Povelje.

Članak 48.

Klauzula o nesmanjivanju dostignute zaštite

Provedba ove Direktive ne predstavlja osnovu za opravdavanje smanjenja razine zaštite žrtava. Ta zabrana takvog smanjenja razine zaštite ne dovodi u pitanje pravo država članica da, s obzirom na promjenjene okolnosti, utvrde zakonodavna ili regulatorna rješenja različita od onih koja su na snazi... [datum stupanja na snagu ove Direktive], pod uvjetom da se ispune minimalni zahtjevi utvrđeni ovom Direktivom.

Članak 49.

Prenošenje

1. Države članice stavljaju na snagu zakone i druge propise koji su potrebni za usklađivanje s ovom Direktivom do ... [*tri* godine od datuma stupanja na snagu ove Direktive]. One o tome odmah obavješćuju Komisiju.

Kada države članice donose te mjere, one sadržavaju upućivanje na ovu Direktivu ili se na nju upućuje prilikom njihove službene objave. Načine tog upućivanja određuju države članice.

2. Države članice Komisiji dostavljaju tekst mjera nacionalnog prava koje donesu u području na koje se odnosi ova Direktiva.

Članak 50.

Stupanje na snagu

Ova Direktiva stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Članak 51.

Adresati

Ova je Direktiva upućena državama članicama u skladu s Ugovorima.

Sastavljeno u ...,

Za Europski parlament

Predsjednica

Za Vijeće

Predsjednik/Predsjednica

Or. en